

I hvilken grad legger PP – rådgiver til rette for flerspråklige foreldres deltagelse i inntakssamtalen?

“Jeg vil ha den relasjonen og bygge den broen ved å lytte til foreldrene”

Anne Kristine Askeland

Høgskolen i **Hedmark**

Masteroppgave ved LUNA

HØGSKOLEN I HEDMARK

2013

FORORD

Det har vært en lang, lærerik og krevende prosess å skrive denne masteroppgaven. Lærerik fordi jeg har fått et innblikk i hvilke utfordringer PPT og PP – rådgiverne står ovenfor i møte med foreldre med innvandrerbakgrunn. Krevende fordi jeg har jobbet i PPT som spesialpedagogisk rådgiver ved siden av studiet. Det har gitt meg mange refleksjoner over mine egne verdier, holdninger og handlinger i møte med familiene. Jeg har fått en bredere forståelse av PPT`s mandat i kommunen og hvordan foreldresamarbeid tolkes og utøves av PP – rådgiverne jeg har vært så heldig å møte. Uten dere hadde jeg ikke fått gjennomført denne oppgaven.

Jeg vil takke min biveileder Camilla E Andersen og hovedveileder Sigrun Sand for konstruktive tilbakemeldinger og interessante samtaler underveis. En spesiell takk til deg Sigrun, for klare og tydelige innspill. Det har vært en tøff og lærerik prosess. Tusen takk kjære Nina Marie for at du stiller opp og tar deg tid til å lese korrektur.

Mye har skjedd i livet mitt de årene jeg har holdt på med masterstudiet. Noen mennesker har kommet inn i livet mitt og andre har forlatt livet. Det har vært sorg og smerte, glede og jubel om hverandre. Takk for tålmodighet til mine nærmeste som har holdt ut med meg. Nå skal mamma og Molle Mo ta hverdagen tilbake.

Jeg kjenner en utrolig glede over å ha kommet i mål.

Feiring, 24. mai 2013

Anne Kristine Askeland

Innhold

FORORD	2
INNHold	3
NORSK SAMMENDRAG	7
1 INNLEDNING	9
1.1 PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING OG FORSKNINGSSPØRSMÅL	12
1.2 BEGREPER	13
1.2.1 <i>Flerspårklige foreldre</i>	13
1.2.2 <i>Forutsetning – profesjon - kunnskap</i>	13
1.2.3 <i>Flerkulutrell – flerkulturalitet – kulturell kompetanse</i>	13
1.2.4 <i>Anerkjennelse</i>	14
1.3 OPPGAVENS DISPOSISJON	15
1.3.1 <i>Presentasjon av problemstilling</i>	15
1.3.2 <i>Teoridel</i>	15
1.3.3 <i>Metodebeskrivelse</i>	15
1.3.4 <i>Funn og drøftning</i>	16
1.3.5 <i>Gjennomføring av undersøkelsen</i>	16
1.3.6 <i>Avgrensing av oppgaven</i>	16
1.3.7 <i>Pedagogisk psykologisk tjeneste(PPT)</i>	16
1.3.8 <i>Politiske dokumenter og styringsrapporter</i>	17
1.3.9 <i>Pedagogisk psykologisk tjeneste</i>	18

2	TIDLIGERE FORSKNING OG UNDERSØKELSER PÅ FELTET	20
2.1	SAMARBEID MELLOM FLERSPRÅKLIGE FORELDRE OG PROFESJONSUTØVERE	20
2.2	FLERSPRÅKLIGE FORELDRE I MØTE MED TJENESTEAPPARATET	21
2.3	OM HOLDNINGER, MOTSTAND, PÆDAGOGIK OG ANERKJENDELSE	25
2.4	ETNISK MANGFOLD I SKOLEN	25
2.5	OPPSUMMERING	27
3	TEORIDEL	28
3.1	KAMPEN OM ANERKJENNELSE	28
3.2	TRE SFÆRER	29
3.2.1	<i>Kjærlighetssfæren .....</i>	<i>30</i>
3.2.2	<i>Rettsfæren .....</i>	<i>31</i>
3.2.3	<i>Den solidariske sfære /solidaritetssfære .....</i>	<i>32</i>
3.3	PROFESJONSBETINGELSER	33
3.3.1	<i>Profesjon og kunnskap .....</i>	<i>33</i>
3.4	PROFESJONSUTØVELSE	35
3.4.1	<i>Profesjon og flerkulturalitet .....</i>	<i>35</i>
3.4.2	<i>Profesjon og identitet .....</i>	<i>37</i>
3.4.3	<i>Profesjon og anerkjennelse .....</i>	<i>38</i>
3.4.4	<i>Profesjonsutøver og klient/bruker .....</i>	<i>38</i>
3.4.5	<i>Oppsummering .....</i>	<i>39</i>
4	METODE	40
4.1	VITENSKAPLIG FORANKRING	40
4.1.1	<i>Fenomenologi og hermeneutikk .....</i>	<i>40</i>
4.1.2	<i>Kvalitativ forskningstilnærming .....</i>	<i>42</i>

4.2	UTVALG	42
4.2.1	<i>Informantenes bakgrunn</i>	44
4.2.2	<i>Erfaringer som intervjuer</i>	45
4.2.3	<i>Semistrukturert intervju</i>	46
5	ANALYSE	48
5.1	TALESPRÅK OG SKRIFTSPRÅK	50
5.2	VALIDITET OG RELIABILITET	50
5.2.1	<i>Sterk og svake sider</i>	50
5.2.2	<i>Validitet, reliabilitet og generaliserbarhet</i>	51
5.2.3	<i>Etisk vurdering</i>	53
5.2.4	<i>Oppsummering</i>	53
6	UNDERSØKELSEN – PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING	54
6.1	INNTAKSSAMTALEN, DET FØRSTE MØTET MED PPT	54
6.2	PRESENTASJON AV FUNN	55
6.2.1	<i>Hva legger PP – rådgiverne vekt på når de kontakter flerspråklige foreldre?</i>	55
6.2.2	<i>Drøfting av PP – rådgivernes utsagn når de kontakter flerspråklige foreldre:</i>	55
6.3	PP – RÅDGIVERNES RUTINER I INNTAKSSAMTALEN	57
6.3.1	<i>Drøfting av PP – rådgivernes arbeidsrutiner i inntakssamtalen</i>	57
6.4	INNTAKSSAMTALEN	58
6.4.1	<i>Drøfting av inntakssamtalen</i>	58
6.5	PP – RÅDGIVERNES BRUK AV TOLK OG DERES ERFARINGER	60
6.5.1	<i>Drøfting av PP – rådgivernes erfaringer med bruk av tolk</i>	61

6.6	SAMARBEID MELLOM PP – RÅDGIVER OG FLERSPRÅKLIGE FAMILIER NÅR BARNET /ELEVEN HAR BEHOV FOR SPESIALPEDAGOGISK HJELP ELLER SPESIALUNDERVISNING	63
6.6.1	<i>Drøfting av PP – rådgivernes samarbeider med flerspråklige familier når barnet /eleven har behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning .....</i>	<i>65</i>
6.7	PP - RÅDGIVERNES KOMPETANSE	67
6.7.1	<i>Drøfting av PP - rådgivernes kompetanse .....</i>	<i>67</i>
6.8	PP – RÅDGIVERNES REFLEKSJON AV BEGREPET ANERKJENNELSE I MØTE MED FLERSPRÅKLIG FAMILIER.....	70
6.8.1	<i>Drøfting av PP – rådgivernes refleksjon rundt begrepet anerkjennelse .....</i>	<i>71</i>
6.9	PP – RÅDGIVERNES SAMARBEID INNAD I PPT MED TANKE PÅ FLERSPRÅKLIGE FORELDRE OG INNTAKSSAMTALEN.....	72
6.9.1	<i>Drøfting av PP - rådgivernes samarbeid innad i PPT med tanke på flerspråklige foreldre og inntakssamtalen:.....</i>	<i>73</i>
6.10	OPPSUMMERING	75
7	OPPSUMMERENDE DRØFTNING.....	76
8	AVSLUTTENDE REFLEKSJONER	83
9	LITTERATURLISTE	85
	VEDLEGG.....	88
	VEDLEGG.....	90
	VEDLEGG.....	94

Norsk sammendrag

Det norske samfunn er blitt et mer mangfoldig samfunn, noe som innebærer at befolkningen i Norge består av mennesker med forskjellige språk, kulturell og religiøs bakgrunn (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012).

Dette er fundamentet for å bidra til en økt forståelse ovenfor PP – rådgivernes daglige utfordringer i møte med flerspråklige familier i inntakssamtale hos PPT.

Inntakssamtalen er første samtale PP – rådgivere har med foreldrene og det er i denne kontakten at samarbeid blir opprettet. Målet med denne undersøkelsen har først og fremst vært å se på noen PP – rådgiveres erfaring og refleksjon rundt inntakssamtalen med flerspråklige foreldre og videre hvilken betydning dette har for flerspråklige foreldres deltagelse. Med dette som mål er oppgavens problemstilling: *”I hvilken grad legger PP – rådgiver til rette for flerspråklige foreldres deltagelse i inntakssamtalen?”*

Undersøkelsen bygger på tidligere forskning som omhandler flerspråklige foreldre i møte med helsepersonell, skole og barnehage. Oppgaven har et anerkjennelseperspektiv, og jeg har valgt anerkjennelsesteori av Axel Honneths og teori om profesjonsbetingelser og profesjonsutøvelse. Disse har blitt brukt for å se hvorvidt PP – rådgivernes samarbeid med flerspråklige foreldre i inntakssamtalen er preget av rådgivernes bakgrunn, PP – tjenestens holdninger og verdigrunnlag i møte med mennesker og faglig samarbeid innad i tjenesten. Rapporter som Stortingsmeldinger, NOU rapporter, veileder for spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning og Opplæringsloven er styringsdokumenter som PPT må forholde seg til og tas derfor med i oppgaven.

Dette er omfattende temaer, og oppgaven favner derfor bredt for å få innsikt i kompleksiteten relatert til samarbeidet mellom PP – rådgiver og flerspråklige foreldre. Den metodiske tilnærmingen har vært en kvalitativ metode med bruk av semistrukturert intervju. Jeg har intervjuet tre PP – rådgivere i tre forskjellige PP- tjenester. Datamaterialet ble videre analysert og drøftet i lys av valgt teori og forskning på feltet. Resultatet fra analyse og drøfting viser at PP – rådgiverne er opptatt av å gi informasjon om PPT til foreldrene. De kontakter foreldrene på telefon før de sender ut skriftlig innkalling og de har opparbeidet gode rutiner på hvordan en inntakssamtale skal se ut. PP – rådgiverne handler ut i fra erfaringsbasert kompetanse og gir uttrykk for at deres utdanning innehar lite eller ingen teori om flerkulturell forståelse. Når det gjelder bruk av tolk var det godt innarbeidet rutine i

alle tre PP – tjenestene, men PP – rådgiverne møtte på forskjellige problemer, som at tolken snakket for mye med foreldrene og oversatte ikke all informasjon til rådgiverne. Det hendte ofte at foreldrene ikke ville ha med tolk på samtalen fordi foreldrene mente at tolken ikke overholdt taushetsplikten. Det kom fram i analysen at PP – rådgiverne har uformelle møter når det gjelder drøfting av foreldresamarbeid innad i PPT, men at de har faste fag- og teammøter hvor de deler kompetanse om nye tester, kartleggingsmateriell og systemrettet arbeid. Da begrepet anerkjennelse ble tatt opp, var det ensbetydende for alle tre informantene at anerkjennelse av flerspråklige foreldre var å vise respekt, vise tillit og interesse for foreldrenes bakgrunn og historie. Det kom ikke direkte fram i utsagnene hvordan PP – rådgiverne la til rette for at foreldrene kunne delta på møtene, men det kom fram hva de synes var viktig å informere foreldrene om, og at det var vanskelig å ta foreldrene med i diskusjon om barnas opplæring fordi foreldrene ikke hadde nok kunnskap om skolen og barnehagens opplæring. Konklusjonen er at for å kunne anerkjenne flerspråklige foreldre kan det se ut til at det fortsatt er behov for kompetanseheving av PP- rådgiverne og PPT innenfor foreldresamarbeid når det gjelder flerkulturelt mangfold.

1 Innledning

Her presenteres bakgrunn for valg av oppgave og problemstilling med spørsmål for utdyping. Så følger en begrepsavklaring og en oversikt over oppgavens disposisjon med en kort metodebeskrivelse.

Som førskolelærer og spesialpedagogisk rådgiver i pedagogisk psykologisk tjeneste (heretter kalt PPT), har jeg hatt et ønske om å motivere og engasjere flerspråklige foreldre til kontakt. Samtidig har ivaretagelse av samarbeidet med foreldrene i særlige sårbare prosesser der flerkulturell forståelse og språk utfordret denne kontakten. Målet med oppgaven er et ønske om å undersøke hvordan pedagogisk psykologisk rådgiver (heretter kalt PP – rådgiverne) legger til rette for et samarbeid med flerspråklige foreldre i inntakssamtalen, og hvilken betydning det kan ha for foreldrenes deltagelse.

Før en utredning starter, mottar PPT en henvisning fra foreldrene i samarbeid med barnehage/skole og eventuelt helsestasjon. PP – rådgiver innkaller foreldrene til en ”Inntakssamtale” som er en samtale hvor PP – rådgiver og foreldrene har anledning til å bli kjent og til å utveksle informasjon om og med hverandre som en del av sakkyndighetsarbeidet.

Oppgaven er blitt til fordi jeg har en tro på at økt flerkulturelle kompetansen hos PP – rådgiverne vil fremme anerkjennelse av flerspråklige foreldre og bidra til en mer aktiv foreldredeltagelse i inntakssamtalen og det videre arbeidet.

Oppgaven belyser både PP – rådgivernes forutsetning for å møte flerspråklige foreldre og hvilken betydning anerkjennelse av foreldernes flerkulturelle bakgrunn kan være med på å styrke samarbeidet.

Dette er to omfattende temaer, og oppgaven favner derfor bredt for å få innsikt i kompleksiteten relatert til utvikling av samarbeidet mellom PP – rådgiver og foreldre.

Det norske samfunn er blitt et mer mangfoldig samfunn, noe som innebærer at befolkningen i Norge består av mennesker med forskjellige språk, kulturell og religiøs bakgrunn (Gjervan et al., 2012). For at PP – rådgiverne skal være rustet til å møte det mangfold som finnes i landets kommuner, bør rådgiverne se på mangfoldet som en ressurs og en mulighet til å tilføre tjenesten ny kunnskap.

Sørheim (2007) skriver at kultur er ikke noe tingliggjort og statisk som kan møtes. Det er alltid mennesker som møtes, men menneskene er preget av sin kulturelle bakgrunn, sin måte å forstå verden på, sine holdninger og verdier og handlingsmåter. I møtet lærer man i større eller mindre grad å mestre ulike kulturelle sammenhenger og når man gjør det, tilegner man seg kulturell kompetanse (ibid., s 14).

I kjølevannet av et mer mangfoldig samfunn har det og blir det utarbeidet flere overordnede styringsdokumenter for PPT. Det er Melding til stortinget, NOU, nye retningslinjer for Opplæringsloven, Veileder for spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning samt forskningsrapporter som blant annet legger føringer for hvilken kompetanse PPT bør ha. Meldingene og rapportene handler om å heve PPT's kompetanse slik at de kan utarbeide sakkyndige vurderinger av god og faglig kvalitet (Meld. st 18., s 94). I rapportene er det fokus på PPT's kompetanse innenfor kartlegging/testing av barn og unge med ulike språklige og kulturell bakgrunn. Det står lite skrevet om PP – rådgivernes forutsetninger og hvilke betydning det har for samarbeidet med flerspråklige foreldre. Det kan være flere grunner til at meldinger, rapporter osv har fokus på barna og elevenes læring og ikke foreldresamarbeid. En grunn kan være at PPT er forankret i opplæringsloven og har da en rolle som veileder, rådgiver og opplæring av personalet i barnehage og skole. Foreldresamarbeidet kan dermed bli overlatt til opplæringsinstitusjonene.

PPT er en kommunal og fylkeskommunal tjeneste forankret i opplæringsloven. Den skal veilede barnehager og skoler med å legge opplæringene bedre til rette for barn og elever med særskilte behov. Tjenestens mandat er nedfelt i Opplæringsloven § 5-6 som blant annet sier at den pedagogisk psykologiske tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering der loven krever det. Opplæringsloven stiller indirekte krav om hva PPT skal gjøre som for eksempel utføre sakkyndighetsarbeid, jobbe individrettet og systemrettet mot skoler/barnehager og foreldrerådgivning. I Opplæringsloven § 5 -4 (2012) står det at *”Tilbod om spesialundervisning skal så langt råd er, formast ut i samarbeid med eleven og foreldra til eleven, det skal leggjast stor vekt på deira syn”* (ibid., s. 116). Skal man oppfylle opplæringslovens intensjoner, må det i forkant utarbeides rutiner for samarbeid mellom PP – rådgiver og flerspråklige foreldre. Samtidig må vi tenke over hvilke forutsetninger foreldre har til å kunne delta i opplæringen hvis de ikke har forkunnskap om opplæringsloven og skolens undervisning også videre.

I Meld. St. 6 (2013) står det at offentlige tjenester er viktige verktøy for å utjevne sosiale og økonomiske forskjeller. Det er viktig at disse tjenestene tilpasses befolkningens behov. En befolkning som endrer seg over tid, vil kreve endringer i det offentlige tjenestetilbudet. Alle innbyggerne i Norge skal tilbys like gode tjenester. Videre står det at alle sektorer og myndigheter har selvstendig ansvar for å iverksette tiltak for å nå målene for integreringspolitikk, og for at hele befolkningen, også innvandrere og barna deres, har like muligheter, rettigheter og plikter (ibid., s. 10). PPT er en offentlig tjeneste og instans som skal ta høyde for å tilpasse tjenesten etter befolkningens behov. PPT må inneha kunnskap og forståelse som kan anerkjenne alle mennesker som oppsøker tjenesten. Det er behov for å kunne tenke nytt slik at noen flerspråklige foreldre som har liten kjenneskap til det offentlige tjenesteapparatet og i dette tilfellet PPT, kan få vite hvem tjenesten er til for, hva de gjør og hvilke rammer tjenesten jobber innenfor (Gjervan et al., 2012). Det vil derfor være viktig å opprette kontakt og gi informasjon i inntakssamtalen der foreldrene gis like muligheter til å delta i utformingen av deres barns rettigheter innenfor opplæringssystemet kommunene har. De handler blant annet om å inneha en anerkjennende holdning til alle mennesker uansett bakgrunn.

Oppgavens problemstilling er formulert med tanke på i hvilken grad PP – rådgivere legger til rette for flerspråklige foreldres deltagelse og hvilken betydning anerkjennelse av flerspråklige foreldres bakgrunn kan ha for foreldresamarbeidet i en inntakssamtale.

Videre presenteres problemstilling og forskningsspørsmål for å utdype og konkretisere.

Deretter følger en kort redegjørelse og beskrivelse av oppgavens disposisjon.

1.1 Presentasjon av problemstilling og forskningsspørsmål

Formålet med denne undersøkelsen er å se nærmere på hvordan PP – rådgivere legger til rette for at flerspråklige foreldre kan delta i inntakssamtalen og om anerkjennelse av foreldrenes flerkulturelle bakgrunn kan bidra til å åpne opp for deltagelse av foreldrene i samtalen. Et annet formål er at dette er jeg interessert i å få vite mer om, og kunnskapen jeg tilegner meg igjennom dette arbeidet om PPT og foreldresamarbeid, kan bidra til å løfte inntakssamtalens betydning.

På bakgrunn av dette er følgende problemstilling valgt:

”I hvilken grad legger PP – rådgiver til rette for flerspråklige foreldres deltagelse i inntakssamtalen?”

For å kunne tilegne meg mer kunnskap om temaet, har jeg tatt utgangspunkt i noen spørsmål som støtter opp om problemstillingen.

De første spørsmålene omhandler tema om PP – rådgivernes arbeidsrutiner, hvordan de kontakter foreldrene, bruk av tolk, hvilke hensikt møte har og hvordan de samarbeider med foreldrene om den spesialpedagogiske hjelpen/spesialundervisning med utgangspunkt i Opplæringsloven og § 5-4 som handler om foreldrenes rett til å samarbeide om barnets opplæring.

Det andre spørsmålet omhandler tema om PP – rådgivernes formelle kunnskap og dens relevans med tanke på flerkulturell kompetanse, begrepet anerkjennelse og dens betydning for PP – rådgivernes arbeid med foreldrene i inntakssamtalen og om det er fagmøter og lignende hvor PP – rådgiverne deler kompetanse som omhandler flerspråklige foreldre.

Hensikten min er ikke å komme med de absolutte ”riktige” svarene, men jeg håper at oppgaven kan bidra til refleksjoner/prosesser om PPT i et flerspråklige og flerkulturelt samfunn.

Jeg vil bruke teorier om flerkulturelt foreldresamarbeid, anerkjennelse og profesjonskunnskap fordi jeg mener at disse er relevant for forskningsspørsmålene. Siden PPT er en kommunal og fylkeskommunal innstans, legger politiske dokument føringer for hva som forventes av tjenesten. Jeg vil derfor ta med noe fra politiske dokumenter og forskningsrapporter i tillegg til relevant teori. Jeg kommer tilbake til uvalg av dette i punkt 1.4.

1.2 Begreper

I oppgaven har begreper som PPT, PP – rådgiver, profesjon og kunnskap, anerkjennelse, flerspråklige foreldre og flerkulturell ha en sentral plass og jeg gir en nærmer beskrivelse av begrepene nedenfor.

1.2.1 Flerspråklige foreldre

I oppgaven brukes begrepet flerspråklige foreldre. Veileder for PPT, Kunnskapsløftet, NOU rapporter, Statistisk sentralbyrå (2012) og Opplæringsloven (2012) bruker begreper som innvandrere, norskfødte innvandrere, nasjonale minoriteter, minoritetspråklige, flerkulturell, språklige minoriteter, flerspråklig og to språklig. Jeg har valgt å bruke begrepet *flerspråklige foreldre* og viser til NOU 2010:7, hvor de skriver at begrepene ”*flerspråklig og tospråklig*” (ibid., s. 27) bør benyttes oftere og disse begrepene er knyttet opp mot noe positivt hos barn, ungdom og voksne med innvandrerbakgrunn. Begrepet *minoritetspråklige* derimot kan assosieres med mangler hos personen.

1.2.2 Forutsetning – profesjon - kunnskap

I oppgaven har jeg valgt teori av blant annet Molander og Terum (2008), som skriver at profesjon er yrker med bestemte koblinger til høyere utdanning og forskning. Ordet profesjon uttrykker eller stiller en forventning til yrke, profesjonalitet og kunnskap. Begrepet profesjonskunnskap og profesjon vil bli brukt i oppgaven.

1.2.3 Flerkulturell – flerkulturalitet – kulturell kompetanse

Hylland Eriksen og Arntsen Sørheim (2009) skriver at alle mennesker har et verbalspråk: det vil si vi bruker ord for å kommunisere, og at alle språk inneholder abstrakte begreper (som for eksempel: gud, fremtid, løgn, død). Alle mennesker er sosiale i den forstand at det er bare gjennom kontakt med andre mennesker en lærer å bli menneskelige, ved å lære språket, skikk og bruk, forskjell på rett og galt (ibid., s. 33). Stort sett er alle mennesker både like og forskjellige. Og det er noen av disse likhetene og forskjellene en kan snakke om som kulturelle. Innen en og samme kultur har mange mennesker noe felles som for eksempel

språk, religion og moral. Det er mange fellestrekk, men samtidig også ulikheter og store variasjoner innenfor en kultur. En må derfor være varsom med å bruke begrepet kulturforskjeller, for hvis ikke er vi i ferd med å gjøre mennesker mer forskjellige enn de faktisk er eller mer like enn de faktisk er.

Flerkulturalitet handler om fellesskap, borgelige rettigheter og anerkjennelse av mangfoldet. Flerkulturaliteten handler om oss, alle sammen og ikke de andre, det dreier seg ikke om minoriteter, men et mangfold av kulturelle meningsdannelser og praksiser skriver Østberg (2009). Jeg velger å bruke begrepet flerkulturell, som for meg ikke er å skape avstand eller skepsis i motsetning til Vi (PPT) og De Andre (flerspråklige).

1.2.4 Anerkjennelse

Anerkjennelse er knyttet til samspill mellom mennesker, menneskets identitetsutvikling og kommunikasjon. Jeg har valgt Axel Honneths anerkjennelsesteori. Honneths ser på anerkjennelse som et vesentlig supplement til kommunikasjon. Han deler opp anerkjennelsesbegrepet i tre forskjellige sfærer med hver sin anerkjennelsesform. Hvordan anerkjennelsen kan skje har Honneth formulert i det han kaller moralsk grammatikk om sosiale konflikter. Han betegner derfor sin teori som en moralsk grammatikk av sosiale konflikter. Honneth's grammatikk omhandler ikke verbalt og skriftlig språk, men menneskelige relasjoner i vid forstand. Kjennetegn ved den moralske grammatikken handler om krenkelse, anerkjennelse og kunnskap om å oppheve anerkjennelse er vevd inn i hverandre som for eksempel våre holdninger, normer og verdisyn. Med denne undersøkelsen ønsker jeg å se om inntakssamtalen preges av anerkjennelse i den solidariske og i den rettslige sfæren, eller om det også bidrar til en krenkelse.

1.3 Oppgavens disposisjon

Etter presentasjon av problemstilling følger tre hoveddeler: Teori, metode, analyse og drøfting av funn i lys av teori og problemstilling. Avslutningsvis følger en oppsummerende drøftning og avsluttende refleksjon.

1.3.1 Presentasjon av problemstilling

Med presentasjon av problemstilling og spørsmål følger en beskrivelse av politiske og historiske rammer og bestemmelser PPT må forholde seg til. Her vil jeg ta med lovverk, planer og forskningsrapporter, samt en kort presentasjon av spesialpedagogikkens utvikling i Norge, som gir en bakgrunnsforståelse for PPTs kompetanse og rolle.

1.3.2 Teoridel

I første del har jeg valgt tidligere forskning og teori på feltet som handler om flerspråklige familier i møte med helseapparat, PPT og skole. Teorien legger vekt på kommunikasjon, anerkjennelse og flerkulturell forståelse.

I andre del belyses teori om anerkjennelse som omhandler en forståelse av menneskets grunnleggende behov for anerkjennelse hvor menneskene trenger å bli sett, hørt og akseptert. Etter anerkjennelsesteorien vil jeg skissere ulike måter profesjonens betydning ses i sammenheng med, identitet, tillit, flerkulturalitet og kunnskap. Teorien som er valgt vil dekke problemstillingen og forskningsspørsmål.

1.3.3 Metodebeskrivelse

I kapittel 4 vil jeg først gjøre rede for valg av forskningsmetode gjennom å utdype vitenskapelig forankring. Videre vil jeg skrive om utvalget for undersøkelsen, semistrukturert intervju, transkribering og analytisk tilnærming. Siste del i dette kapittelet vil omhandle validitet, reliabilitet og etisk vurdering.

1.3.4 Funn og drøftning

Femte del er en analyse hvor jeg redegjør jeg for min undersøkelse og presentasjon av funn og drøftning opp mot valgt teori. Sjette del er en oppsummerende drøftning og sjuende del kommer med avsluttende refleksjoner og tanker om videre arbeid.

1.3.5 Gjennomføring av undersøkelsen

For å gjennomføre undersøkelsen kontaktet jeg PPT kontorer på Østlandet. Jeg var så heldig å få mulighet til å møte PPT kontorer som hadde god kompetanse på feltet. Planen min var å observere noen samtaler PP – rådgiverne hadde med flerspråklige familier og intervju PP - rådgiveren i etterkant av samtalene. Det lot seg dessverre ikke gjennomføre av praktiske grunner og i stedet ble valget å intervju PP – rådgiverne. Jeg har intervjuet tre PP – rådgivere fra forskjellige kommuner og vil utdype dette nærmere i metodekapittelet.

1.3.6 Avgrensing av oppgaven

Jeg har valgt å bruke Axel Honneths anerkjennelsesteori og teori om profesjonskunnskap skrevet av blant annet Harald Grimen, Lars Gule og Kåre Heggen. Teorien har jeg valgt på bakgrunn av problemstilling. Det har vært vanskelig å finne teori som omhandler PPT i møte med flerspråklige familier med tanke på *"inntakssamtalen"*. Jeg vil derfor støtte meg til andre forskere som Sørheim, Gitz – Johansen, Joron Pihl og Pettersen og Simonsen som jeg finner relevant for min oppgave.

Politiske dokumenter som NOU rapporter, St. meldinger og Opplæringsloven er alle styringsdokumenter som PPT må forholde seg til og tas derfor med i oppgaven.

1.3.7 Pedagogisk psykologisk tjeneste(PPT)

Denne delen vil gi innsikt og forståelse i PPTs mandat og situasjon. Politiske føringer lager rammer for arbeidet i PPT noe som bør tas med i drøftningsdelen i analysekapitlet.

Først redegjøres det for utvalgte dokumenter som er relevante i forhold til PPT som spesialpedagogisk rådgivningsinstans til barnehage, skole og foreldre. Selv om det ikke er skrevet spesifikt om samarbeid mellom flerspråklige foreldre og PP – rådgiver i dokumentene, velger jeg å ta med et lite utvalg. Deretter følger en kort beskrivelse av spesialpedagogikken og PPTs historikk for å belyse PPTs rolle og mandat i kommunene.

1.3.8 Politiske dokumenter og styringsrapporter

I § 5-6 i Opplæringsloven står det følgende: ” *kvar kommune og kvar fylkeskommune skal ha ei pedagogisk – psykologisk teneste*”. Videre står det at ” *tenesta skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å leggje opplæringa betre til rette for elevar med særlege behov*”. I § 5 -4 ” *tredje leddet i regelen gir pp-tjenesta plikt til å rådføre seg med eleven og/eller foreldra i arbeidet med å forme ut tilbod om spesialundervisning og å leggje stor vekt på synspunkta deira*” (*ibid.*, s. 169). Det stilles tydelige forventning til PPT`s kompetanse som skal sikre både systemarbeid og individrettet arbeid på en god måte.

I Meld. St. 18. Læring og fellesskap, kapittel 5: ” *Det kommunale og fylkeskommunale støtteapparat*” er det presentert fire forventninger til PPT for å tydeliggjøre dagens mandat og oppgaver til tjenesten. Til disse forventningene er det knytte flere tiltak som for eksempel økt veiledning, informasjon og statlig initiativ. Det vil si at tiltakene som skal settes inn skal bidra til å gi bedre informasjon til barn, elever og foreldre om rettigheter og tiltak for å sikre at barnehager og skoler kan samarbeide med de ulike tjenestene i kommunen og fylkeskommunen (*ibid.*, s. 89). Et forslag er kompetanseheving av PPTs personalet slik at de kan møte behovene som melder seg. Videre står det at ansatte skal ha fagkompetanse på mange ulike områder, arbeide systemrettet ovenfor lærings situasjoner, og de skal hele tiden forholde seg til endringer i barn og unges læringsrelaterte problemer (*ibid.*, s. 91).

Når foreldrene er urolige, skal de oppleve at deres bekymringer blir tatt på alvor og at barnets behov blir vurdert. Det fremmes forslag om å lage en ” *foreldreplakat*” som skal gi foreldre oversikt over gjeldende rettigheter og informere om betydningen av brukermedvirkning, og den skal gjøres tilgjengelig på flere språk. Det er viktig at PP-tjenesten klarer å tilpasse sin kommunikasjon og tilgjengelighet til flerspråklige og våre nasjonale minoriteter. Tilgjengelighet innebærer å bidra med kompetanse, veiledning, råd og hjelp til barnehager, skoler, foreldre, barn og elever. Det handler også om at bruker skal vite hvordan man skal kunne få hjelp, når man kan forvente å få den og muligheten til å påvirke og gi tilbakemelding om kvaliteten på det tilbudet som er gitt.

Som vi ser er det tydelig at Stortinget har ønske om at regjeringen skal øke PPTs kompetanse for å bedre det systemrettede arbeid utad i kommunen.

Veileder til Opplæringsloven (KD, 2009) rettet mot spesialundervisning, tar opp inkludering, fellesskap, likeverd og tilpasset opplæring. Hensikt med veilederen er at faglige administrative aktører i kommunen/fylkeskommune, skole, barnehage og PPT skal få en samlet oversikt over bestemmelsene i opplæringsloven kapittel 15 om spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Det legges vekt på ”*tidlig innsats*” som må forstås som innsats på et tidlig tidspunkt i et barns liv (ibid., s. 5). Begrepet anvendes i et livslangt perspektiv i utdanningsløpet, fra førskole til voksen alder. Fokus på ”*tidlig innsats*” er basert på grunnleggende samfunnsverdier som gjenspeiles i styringsdokumentene for skole og barnehager (ibid., s. 6). De siste årene har veilederen blitt brukt som et veiledende dokument hos de fleste PP – tjenester når det skrives sakkyndig vurdering.

I punkt 6.5.2.1 tar veilederen for seg gangen i utredningen og et av punktene er samtale med foreldrene. Samtaler med foreldrene kan benyttes for å bringe fram relevante opplysninger og for å få foreldrenes syn på hvordan opplæringen bør legges til rette for barnet (ibid., s. 57-58). Når det gjelder saksbehandlingstid står det at et eventuelt tilbud som blir fattet skal gis innen rimelig tid. Når det skrives ”*rimelig tid*” er det et forslag på totalt tre måneder fra saken starter til det fattes et enkeltvedtak. I Opplæringsloven kapittel 5 står det ikke noe eksakt om hvor lang tid det kan gå før det fattes enkeltvedtak om spesialundervisning.

1.3.9 Pedagogisk psykologisk tjeneste

PPT har siden andre verdenskrig vært i utvikling og først i 1969 fikk skolepsykologenes arbeid retningslinjer for hvordan de skulle arbeide. I 1976 kom integreringsloven som medførte økt fokus på PP – tjenesten som fikk sin egen offentlige utredning i 1983. Utredningen ble et løft for PP - tjenesten som var preget av at tjenesten skulle ivareta det meste av det som var vanskelig i skoleverket. I 1986 kom St. meld. nr 61 som fokuserte på at PP – tjenesten skulle være skoleverkets sakkyndige instans. Det ble starten på en utvikling av tjenesten fra å være en faginstans til å bli en mer saksbehandlingsinstans som skaffer grunnlag for forvaltningens saksbehandling og vedtak. De nye forskriftene for PP – tjenesten i 1991 ga frihet når det gjaldt oppgaver, men fokuset på tjenestens sakkyndighetsoppgaver var betydelig (Pedagogisk-psykologisk tjeneste, 2012).

PPT er en frivillig og brukernær tjeneste noe som vil si at det er frivillig å henvise barn /elever til tjenesten. PPT er en tverrfaglig instans og samarbeider med for eksempel: BUP, barnevern, helsestasjon, barnehabilitering og Statped. Primært skal PPT kontorene i dag ha personalet som er utdannet på master, hovedfags – eller embetseksamensnivå.

I en rapport skrevet av Nordlandsforskning (2009) kommer det fram at PPT har ulike forutsetninger for å møte endringskrav og det er stor forskjell mellom kontorene, både når det gjelder størrelse, faglig kompetanse, bemanningssituasjon og arbeidsvilkår (ibid., s. 9). Når det står ulike forutsetninger tolker jeg det dit hen at PPT slik det eksisterer i dag har ulik kompetanse og at det er behov for å få en mer lik tjeneste over hele landet.

I Meld.st.nr 18 står det at kompetansen i PP – tjenesten varierer mye og at det spesialpedagogiske feltet er i stadig utvikling og behov for kompetanseutvikling er stor. Det er ønske med en etter og videreutdanning med tanke på PPT's to oppdrag, det ene er å hjelpe skolen med kompetanseutvikling for å legge opplæringene bedre til rette for elever med særlig behov, og det andre er å sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering. Et av forslagene for etterutdanning er:

-Flerkulturell forståelse og kunnskap om flerspråklig, migrasjonspedagogikk og norsk som andrespråk (ibid., s. 96).

2 TIDLIGERE FORSKNING OG UNDERSØKELSER PÅ FELTET

Kapittelet omhandler forskning om flerspråklige foreldre i møte med helsetjenesten eller andre fagpersoner, om holdninger, motstand, pedagogikk og anerkjennelse. Det er ikke forskning som er skrevet direkte rettet mot PP – rådgiver og samarbeid med flerspråklige familier, men jeg finner forskningen relevant for problemstillingen jeg skal belys.

2.1 Samarbeid mellom flerspråklige foreldre og profesjonsutøvere

Egeberg (2007) skriver at et samarbeid mellom foreldre og profesjonsutøvere bør ha som mål å gi best mulig forståelse av barnets behov og muligheter med tanke på samspill, tilrettelegging og pedagogikk. Et godt samarbeid under utredningen vil kunne gjøre det mulig for foreldrene å få innsikt, styrke og motivasjon til å støtte og hjelpe barnet videre med læring og utvikling. Mange flerspråklige foreldre føler frustrasjon og fortvilelse i møte med fagfolk, hvor de ikke blir skikkelig informert eller at de ikke blir tatt tilstrekkelig med i deres syn på barnet. Det bør være en selvfølge at det brukes tolk hvis man er usikker på at en eller begge foreldrene forstår og kan utrykke seg på norsk, eller om vi er i tvil om vi kan forklare foreldrene godt nok på norsk. Noen foreldre har en vanskelig livssituasjon med bakgrunn i migrasjonprosessen. Det kan være sorg og tap av familie som de måtte reise i fra eller forhold som har med oppholdet i Norge å gjøre. Det er viktig og være klar over at slike muligheter kan være en bakgrunn for at foreldrene ikke deltar slik vi ønsker i et samarbeid. Det viktigste en kan gjøre er å støtte og hjelpe foreldrene med det nødvendigste (ibid., s. 55-60).

Når PP - rådgiverne skal samarbeide med flerspråklige foreldre er det viktig med refleksjon over egne holdninger. Uansett vil vi ha forskjellige måter å tolke og forstå opplysningene vi mottar, og hvordan vi forholder oss til opplysningene i etterkant av møtet. Det kan hende PP – rådgiverne har en stereotyp oppfatning av hvordan flerspråklige foreldre oppdrar sine barn. Noe av det viktigste i inntakssamtalen er å være litt *nysgjerrig*, å lytte, samt finne ut av hvordan foreldrene oppfatter ulike sider av det vi samtaler om. Når det er gjort kan kommunikasjon og informasjon legges fram til foreldrene (ibid., s. 56). Vi skal være varsomme med å pådytte vårt syn om hva som er rett og galt, men heller få til en dialog hvor vi forklarer og begrunner vårt syn med utgangspunkt i respekt for foreldrenes situasjon og bakgrunn.

Det første møtet en har med foreldrene vil kunne gi viktige opplysninger om barnets interesser, ferdigheter og barnets plass i hjemmemiljøet. Informasjonen som kommer fram kan være med på å bygge opp ny erfaring og kunnskap. Å gi informasjon til foreldrene er viktig i et samarbeid, men det betyr ikke at vi skal overøse foreldrene med informasjon vi synes er viktig for dem. Informasjon må gis gjennom en god og gjensidig dialog, først og fremst i forhold til foreldrenes behov og forståelse. Instanser som for eksempel PPT har en tendens til å informere og kanskje ”*lære opp*” foreldre noe som sjelden fører fram (ibid., s. 59).

2.2 Flerspråklige foreldre i møte med tjenesteapparatet

Sørheim (2007) har gjennomført prosjekter om innvandrere og deres møte med helsepersonell. Hun skriver om hvordan foreldre med innvandrer bakgrunn opplever å ha funksjonshemmede barn og hvordan de møter det norske tjenesteapparatet. Hun har i hovedsak tatt foreldrenes perspektiv, men også tatt utgangspunkt i helsepersonells handlingskompetanse i en flerkulturell sammenheng. Hun legger vekt på hvilken betydning identifikasjon og refleksjon har i læringsprosesser og kommer med eksempler på hvordan helsepersonell handler i møte med familier. Hun legger vekt på kommunikasjon i møte med foreldrene og hvilke betydning det har for et godt samarbeid med helsetjenesten. Nøkkelordet er kommunikasjon i møte mellom familier og tjenesteapparatet, kommunikasjon innad i familien og kommunikasjon i forhold til sosiale nettverk. Videre har familiens oppfatning rundt funksjonshemming dannet grunnlaget for hennes undersøkelse, og møte mellom leger og familien beskrives som kulturelle møter.

Det er ikke kulturer som møtes, men menneskene er preget av sin kulturelle bakgrunn, sin måte å forstå verden på, sine verdier, normer og holdninger. I møter med mennesker og andre måter å forstå verden og samhandle på, vil en bli påvirket og i større eller mindre grad å mestre ulike kulturelle sammenhenger, og dermed tilegne seg ny kompetanse (ibid., s. 14). Problemene som oppstår i kommunikasjon mellom foreldrene og helsepersonell handler om ulike stereotyper som for eksempel forutinntatte holdninger ovenfor innvandrere. Det kan være med på å svekke kommunikasjonen med familiene. Problemer i samhandlingen handler i stor grad om hvilke forutsetning helsepersonell har til å forstå pasienten, og hvilke forutsetning pasienter og deres pårørende har til å forstå helsepersonell (ibid., s. 35).

Det kan hende at fagbegreper som blir brukt i foreldresamarbeidet har en annen mening på foreldrenes morsmål, eller at fagbegrepene ikke eksistere på foreldrenes morsmål. Det kan føre til missforståelser som gjør at foreldrene blir stille og trekker seg tilbake.

I de fleste møter Sørheim observerer er møtene forutsigbare både med hensyn til innhold og organisering – struktur, men hun ser et mønster og skriver at forutsigbarhet betyr ikke at foreldrene ser forutsigbarheten. Hun konkluderer med at tid har betydning og at lengden på møte kan være av betydning for muligheten til god kommunikasjon. Det er ikke lengden som har betydning for møtet men innholdet i møtet og hvordan tiden brukes. Sørheim (2007) tar opp tema *skyld* og *straff* og hvordan det påvirker familiens valg om å motta hjelp og støtte fra offentlige støtteapparatet. Norske helsepersonell ser i stor grad på sykdom og funksjonshemming som et personlig anliggende, noe som angår individet. I mange samfunn, derimot, angår dette hele familien – eller slekten (ibid., s. 54).

Hun skriver om helsepersonells holdninger og fant at legenes holdninger til familien var varierte, men at de fleste utrykte positive holdninger overfor familien. Selv om legene følte familiene som tidkrevende og at det oppsto mange problematiske situasjoner i møtene og i forhold til foreslåtte tiltak, utrykte de likevel lite irritasjon over dette i konsultasjonen.

Hun belyser hva som kan skje når frustrasjonen over familiene oppstår etter at legene føler de har gjort så godt de kan, men allikevel opplever at de ikke lykkes. Legene kan i verste fall gi opp og blir frustrerte. Frustrasjonen kan bli knyttet til innvandrerbefolkningen som pasientgruppe i form av aggresjon og likegyldighet (ibid., s. 60). Det vil derfor være viktig at fagpersonell tar opp opplevelser, vanskelige situasjoner og holdninger til innvandrere som tema på arbeidsplassen.

Sørheim tar for seg likheter og ulikheter og legger vekt på hvilken relasjon legene har til familien når de behersker norsk. Familier som behersker norsk godt ga uttrykk for at de fikk for lite informasjon, og at deres engasjement var avgjørende for hvorvidt de fikk relevant oppfølging eller ikke. En mor som behersket norsk godt ble oppfattet av leger og annet helsepersonell som enhver annen mor. Og dette var den eneste moren i undersøkelsen som

---

helsepersonell brukte fornavnet på ved omtale og tiltale. Alle de andre mødrene ble omtalt som moren til "Ali" og liknende. Det vil si at moren som behersker norsk og har kommunikativ kompetanse, har både språklige og kulturelle ferdigheter som gjør at hun mestrer møter med helsepersonell på deres premisser. Mødre som behersket norsk godt og som fulgte opp legens spørsmål ble inkludert og ble en av "oss". Hun skriver at avstand øker gjerne graden av oppfatninger om likheter mellom "de andre" og samtidig medfører økt avstand en vektlegging av forskjeller mellom "oss" og "de andre". Når man er i stand til å se de individuelle forskjellene mellom innvandrerfamilier med funksjonshemmede barn, vil en sørge for å tilpasse seg i større grad etter den enkeltes behov (ibid., s. 61).

Når Sørheim (2007) skriver om problematiske situasjoner hvor helsepersonell møtte innvandrerfamilier ble problemene i konsultasjonene sett på som *kulturforskjeller*, at familien hadde en "annen kultur" og at foreldrene ikke behersket norsk. Hun viser til eksempler der en mor setter ord på sine tanker om hvorfor barnet ikke kan gå, mens legen ikke tar notis av det og er mere opptatt av sine temaer. Legen definerer og handler ut i fra en medisinsk rasjonalitet, mens mor handler ut i fra en annen rasjonalitet. Når kunnskap er forskjellig mellom helsepersonell og pasienter, kan det medføre problemer i samhandlingen. Selv om legene fikk verbal tilbakemelding om at den implisitte kunnskap manglet, ble det lite eller ingenting gjort for å bedre forholdet.

Når Sørheim tar opp temaet kommunikasjon som dialog med foreldre legger hun vekt på at kommunikasjon er en slags gjensidighet. Ved møter preget av kulturelle forskjeller så vil kommunikasjonen gjerne være preget av at det mangler en implisitt forståelse, men man behøver ikke å være klar over at det mangler (ibid., s. 76).

Flerspråklige foreldre får i liten grad dekket informasjon og kunnskapsbehov gjennom møter med helsevesenet. Når foreldrene gis informasjon, kan det virke som om målet til helsepersonell i større grad er å ivareta rutiner og informasjonsplikten enn å sikre at foreldrene blir i stand til å nyttiggjøre seg informasjonen. For at kunnskapen til helsepersonell kan bli nyttig, er det viktig at de ikke henvender seg til foreldrene som om det skulle være noen "tomme krukker" som skal fylles opp med de profesjonelles kunnskap (ibid., s. 78). Foreldrene har både erfaring og kunnskap, men de trenger ny kunnskap tilpasset deres nye situasjon.

Tolk er først og fremst ment til foreldre som ikke kan norsk og i mange tilfeller blir behovet for tolk sett på som en mangel ved enkeltpersoner. Det kan oppstå irritasjon ved at fagpersonen møter foreldre med irritasjon om at de ikke har lært norsk etter mange år i Norge. Denne type irritasjon kan få konsekvenser for samhandlingen og kommunikasjon med foreldrene. Skal en kunne utføre et faglig og etisk forsvarlig arbeid, vil det i mange sammenhenger være nødvendig å se tolken som en forutsetning for å kunne utføre arbeidet.

Behovet for tolk kan defineres ulikt av de berørte parter som for eksempel at ansatte ønsker tolk, mens familien ikke vil ha det - eller omvendt (ibid., s. 139). Av og til kan det hende at fedre sier de snakker norsk og at det derfor ikke er behov for tolk når han er med. Men det kan allikevel hende at fagpersonen opplever at det er behov for tolk.

Et sentralt spørsmål vil være hvordan fagpersoner kan ta opp dette på en grei måte uten at den norsktalende i familien vil føle seg krenket eller mistenkeliggjort. Det vil derfor være viktig å finne ut hvorfor ikke familien ønsker å bruke tolk selv om det eksisterer reelle språkproblemer. Noen ganger kan det hende at familien har dårlig erfaring med bruk av tolk, noe som kan skyldes tolkens språkkunnskaper, brudd på taushetsplikten eller klasse- status forskjell (ibid., s. 140). Når det gjelder taushetsplikt er det ikke bestandig at familier har en felles forståelse for hva taushetsplikt faktisk innebærer. Begrepet taushetsplikt bør derfor forklares for foreldrene.

2.3 Om holdninger, motstand, pedagogik og anerkjendelse

Gitz – Johansen (2009) skriver om hvordan minoritets elever kommer til kort i det nasjonale skolesystemet i Danmark og hvordan skolesystemet velger å møte de nye etniske, nasjonale og språklige gruppene. Han skriver at det er to måter å møte utfordringen på. Den ene muligheten er å velge et verdigrunnlag som går ut på å verdsette alle elevenes forutsetning og at de forskjellige forutsetningene skal styrke skolen og som han kaller: å *ha en flerkulturell strategi*. Den andre måten er å holde fast på skolens og samfunnet med en identitet, et språk og en kultur, og så sørge for at de nye elevene skal tilpasse seg dette og som han kaller *en nasjonal strategi* (ibid., s. 403).

Jeg skal i denne oppgaven skrive om PP – rådgivere og hvilken grad de legger til rette for et flerspråklig foreldresamarbeid, men jeg synes mye av det han skriver kan relateres til PPT som for eksempel hvordan PPT jobber med et felles verdigrunnlag som legger føringer for tjenestens holdninger i møte med flerspråklige foreldre.

Når det gjelder foreldresamarbeid skriver han at skolen prøver å påvirke og endre foreldrenes måte å være foreldre på i stedet for å undersøke hvordan minoritetsforeldre kan bli tatt med i samarbeid om deres barns læring (ibid., s. 407). Han skriver at i stedet for å belære foreldrene i hvordan oppdragelse skal være kan en heller gripe tak i forelderens resurser, erfaringer og kunnskap som kan bidra til å kvalifisere det pedagogiske arbeidet og i dette tilfelle vil det være å legge til rette for et foreldresamarbeid med flerspråklige foreldre.

2.4 Etnisk mangfold i skolen

I boka til Joron Pihl (2005) skriver hun når PP – tjenesten anvender ekspert språk i den sakkyndige vurderingen som henvender seg til foreldre med minoritetsbakgrunn, neglisjerer sakkyndig innstans at behovet for forståelig informasjon er enda større i forhold til disse enn for foresatte med norsk som morsmål (ibid., s. 127). Hun skriver at ekspertspråket har en ekskluderende effekt og at det fratrukket foreldrene informasjon som skal gjøre dem i stand til å foreta en selvstendig vurdering av PP – tjenestens vurdering og anbefaling av deres barn.

Monokulturell og eurosentrisk utdanningspolitikk, forskning og profesjonsutdanning fører til en marginalisering av minoritets elever i segregert spesialundervisning på sviktende forutsetninger. Jeg skal ikke gå nærmere inn på dette temaet, men jeg ønsker allikevel å ta

med enkelte av hennes beskrivelser om hvordan PPT utreder minoritets elever på 1990 tallet. Hun mener at noen perspektiver på skoleutvikling i lys av etnisk mangfold med utgangspunkt i interkulturell og flerkulturell pedagogisk teori og kritisk multikulturalisme er viktig å kunne noe om også for PP – rådgivere.

I internasjonal pedagogisk litteratur anvendes interkulturell pedagogikk om undervisning som utvikler gjensidig kunnskap om og forståelsen mellom individer og grupper som har forskjellige kulturell bakgrunn (ibid., s. 190). Phil understreker derfor at når mennesker med forskjellig kulturell bakgrunn samhandler, kan det ikke tas for gitt hvilke kulturelle forutsetninger som legges til grunn for samhandling. Hun skriver at foreldre kan bidra med viktig informasjon om barnet/elevens helhetlig oppvekstsituasjon og hvordan denne fungerer utenfor skolen. Hun påpeker at det er viktig å få informasjon om barnets/elevens helhetlige oppvekstsituasjon i forbindelse med vurderingen av elevens situasjon og behov. Hvis foreldrene er til stedet under utredningen, får PP – rådgiver samtidig en viss kunnskap om hvordan foresatte kan støtte barnet i skolesituasjonen, og at rådgiver kan veilede foreldrene i dette (ibid., s. 153).

PP – rådgivere har definisjonsmakt i møte med barn, elever og foresatte og i praksis viser det seg at PPT bestemmer at det er best for eleven og elevens foreldre å beskytte dem mot forståelig informasjon som tjenesten faktisk produserer om eleven. Hun mener at den måten å jobbe på skaper en markant rangordning mellom PPT som profesjonsutøvere på den ene siden og elev og foreldre på den andre siden. Den sakkyndige vurderingen gjennomføres ved brudd på etiske og profesjonelle krav til informert samtykke. Hun ser på det som en langvarig spesialpedagogisk tradisjon hvor spesialpedagogiske tiltak iverksettes som hjelp og veldedig handling overfor verdig trengende som befinner seg i en sårbar og avmaktsituasjon i forhold til sakkyndig instans (ibid., s. 128).

Pihl tar opp rangering av tester og skriver at en viktig grunn til at misbruk av IQ-tester på minoritets elever finner sted, er at foresatte og offentligheten ikke får fullstendig informasjon om hvordan PPT rangerer og karakteriserer elever, og hvilke konsekvenser dette kan medføre. Hun viser til begreper som blir brukt i sakkyndighetsarbeidet og hvordan foreldre oppfatter begreper som for eksempel *store generelle lærevasnker* som at barnet deres har vanskelig for å lære og det i mange fag. Men egentlig betyr begrepet at eleven er letter psykisk utviklingshemmet (ibid., s.123).

2.5 Oppsummering

Jeg har i dette kapittelet presentert tidligere forskning på feltet som skal være med på å belyse problemstillingen og som videre vil danne utgangspunkt for analyse og drøfting. Forskningen tar for seg mennesker i møte med offentlige instanser og det handler om møte mellom profesjonsutøver og flerspråklige foreldre. Hvordan disse møtene kan legges bedre til rette slik at flerspråklige foreldre kan få en bedre mulighet til å delta på møtene. Undersøkelsene som er foretatt er relevant for problemstilling i oppgaven.

3 TEORIDEL

I dette kapitlet presenterer jeg teori om anerkjennelse og teori om profesjonskunnskap. Først presenterer jeg anerkjennelsesteori av Axel Honneth som er perspektivet for undersøkelsen min. Teori om anerkjennelse er relevant fordi anerkjennelse handler om menneskers grunnleggende holdninger i møte med andre mennesker og om retten til deltagelse og innflytelse i eget liv. Oppgavens hovedfokus er å se på noen PP – rådgiveres erfaring og refleksjon rundt inntakssamtalen med flerspråklige foreldre og hvilken betydning disse har for flerspråklige foreldres deltagelse. For å kunne få et helhetlig bilde velger jeg å ta med noe teori om profesjonsbetingelser og profesjonsutøvelse skrevet av Molander og Terum, Gule, Lars og Heggen Kåre samt teori om profesjonsetikk, anerkjennelse og omfordeling skrevet av Pettersen og Simonsen. Teorien er relevant fordi den handler om kunnskapsanvendelse og om hvilke krav og forventninger man møter på som profesjonsutøver og hvordan man forvalter kunnskapen slik at den bidrar til foreldrenes deltagelse i disse gjensidige og anerkjennende møtene.

3.1 Kampen om anerkjennelse

Axel Honneth (f.1949) er leder på det tradisjonsrike institutt for Sosialforskning i Frankfurt, samtidig som han er professor i sosialfilosofi på J. W. Goethe - Universitetet i Frankfurt. I teorien om anerkjennelse henter Honneth inspirasjon fra blant annet Hegels begrep om sedelighet og moral samt Meads beskrivelse av sosialpsykologiske mekanismer når han gjør rede for anerkjennelse, identitet og intersubjektivitet. Samspeillet mellom mennesker har i følge Honneth stor betydning for menneskets identitetsutvikling. Han er opptatt av at et stadig økende antall mennesker blir segregert fra samfunnets fellesskap. De blir ikke bare rammet økonomisk, men opplever også å bli fratatt sin sosiale prestisje, noe som rammer deres identitet. I følge Nørgaard skriver hun i sin artikkel at Honneth ser på begrepet ”anerkjennelse.... og som et vesentlig supplement til kommunikasjon” (2005, s. 64) og han deler opp anerkjennelsesbegrepet i tre forskjellige sfærer med hver sin anerkjennelsesform og former for krenkelse

Hvordan anerkjennelsen kan skje har Honneth formulert i det han kaller moralsk grammatikk om sosiale konflikter. Han betegner derfor sin teori som en moralsk grammatikk av sosiale

---

konflikter, mens hans forgjenger, Habermas teori om livsverdenen grammatikk er kommunikasjon den viktigste etiske formen for gjensidig forståelse (Simonsen og Pedersen, 2010).

Honneth's grammatikk omhandler ikke verbalt og skriftlig språk, men menneskelige relasjoner i vid forstand. Han fremhever tre viktige aspekter ved den moralske grammatikken som det knyttes bestemte regler til. Det første aspektet gjelder kunnskap om hva anerkjennelse består av. Det andre aspektet gjelder forståelse for hva overgrep, krenkelse og ringeakt er, og det tredje og siste aspektet er innsikt i ”reglene” for å oppheve krenkelser. Kjennetegn ved den moralske grammatikken er at kunnskap om krenkelse, anerkjennelse og kunnskap om å oppheve anerkjennelse er vevd inn i hverandre (Simonsen og Pettersen, s. 21). Denne sammenvevingen gjør at vi står ovenfor noen utfordringer og muligheter når vi diskuterer begrepet anerkjennelse. For eksempel må en diskusjon om anerkjennelse av mennesker med en annen kultur- og identitetsbakgrunn ta høyde for alle tre aspektene som inngår i anerkjennelse. Samfunnet og enkeltmennesker må ha kunnskap om hva det innebærer å ha en annen kultur og identitetsbakgrunn. Den moralske grammatikken forteller hva som er rett og hva som er galt. Når vi kjenner anerkjennelsens språk, kan vi anvende den moralske grammatikk for å sikre anerkjennelse og å løse sosiale konflikter. Vi kan på en måte ikke snakke om anerkjennelse alene uten å ta med motsetningen for anerkjennelse, nemlig krenkelse. Mangel på anerkjennelse er alvorlig og det er på samme tid en krenkelse.

3.2 Tre sfærer

I følge Honneth er en positiv identitetsutvikling avhengig av at mennesket erfarer og oppnår anerkjennelse i de tre sfærene. Å verdsette hverandre symmetrisk betyr å betrakte hverandre gjensidig i lys av verdier som gjør at de andres ferdigheter og egenskaper kan fremtre som betydningsfulle for den felles praksisen. Slike relasjoner kaller Honneth *solidariske* fordi de ikke bare vekker passiv toleranse ovenfor den andre personen, men også en affektiv deltagelse i det som er individuelt særegent hos ham/henne. Vi kan nemlig bare virkeliggjøre våre felles mål ved aktivt og sørge for at den andre personens fremmedartete egenskaper kan utfolde seg (Honneth, 2008, s. 138).

Når en anerkjenner individet som en del av et fellesskap, kommer det til uttrykk i forhold til rettigheter. Retten til likebehandling bygger på at alle mennesker er like mye verdt. Hvis

anerkjennelsen uteblir innebærer det opplevelse av krenkelse, ekskludering og ydmykelse som kan true og skader identiteten. I sin teori beskriver Honneth hva manglende anerkjennelse kan føre til både for individet og samfunnet generelt. Han fremhever at behovet for anerkjennelse først og fremst er et moralsk behov som krever gjensidighet mellom samfunnsborgere fordi alle former for sosial interaksjon rommer gjensidig moralske krav, og alle sosiale forhold er anerkjennelsesforhold (Honneth, 2008).

3.2.1 Kjærlighetssfæren

De tre anerkjennelsessfærene inngår i et innbyrdes forhold til hverandre. Det vil si at hver anerkjennelsessfære må analyseres i sammenheng med de to andre. For å oppnå kjærlighet må en oppleve oppmerksomhet, respekt og sosial verdsettelse. Det er gjennom anerkjennelse i kjærlighetssfæren at det skapes forutsetninger for deltagelse i intersubjektive relasjoner og muligheter for at individet kan oppnå anerkjennelse i de to andre sfærene. Honneth sier at Hegels formulering om kjærligheten må forstås som ”*det å være deg selv i en fremmed*”.

Honneths skriver at kjærlighet og tillit i den private sfæren gir innsikt til mennesker som arbeider med barn og / eller relasjoner mellom barn og voksne. Mennesker som har opplevd forsømmelse og svik av voksne i oppveksten forteller at det var først og fremst opplevelsen av og ikke å bli sett og hørt, ikke bli verdsatt som menneske som var de vondeste minnene i fra barndommen. Honneths vektlegging av kjærligheten gir oss en viktig innsikt i anerkjennelsens betydning for både mennesket og samfunn (Pettersen og Simonsen, 2010).

Når PP- rådgiver møter flerspråklige foreldre er det relasjonene mellom partene som danner grunnlag for videre samarbeid. Det forutsetter at det er gjensidig sympati og forståelse for den andre. Som PP- rådgiver må en være seg bevisst og alltid ha ansvar for ”*den andre*” når en møter familier. Hvilke utfordringer kan dette by på for en PP- rådgiver? Anerkjennelse i kjærlighetssfæren er først og fremst nærliggende familien, men det er grunnleggende elementer i sfæren som kan overføres og legges til grunn for hvordan PP – rådgiver møter andre. Honnet ser anerkjennelse som et menneskelig og ufravikelig behov til å elske og å bli elsket. Han sier at anerkjennelse i familien danner grunnlag for å kunne inngå i et hvilket som helst intersubjektivt forhold senere i livet. Hvordan er det da for flerspråklige familier som kommer til et fremmed land, alene med opplevelse av sorg over å ha måtte reise fra storfamilien? Hva skjer i kjærlighetssfæren når en føler seg alene og skal oppdra barn i en fremmed vestlig barneoppdragelseskultur? Hvordan møter så PP- rådgiver disse

---

utfordringene og på hvilken måte bygges det tillit til familien? Her er det snakk om en følelsesmessig involvering i andre menneskers liv og det fordrer en forståelse og ydmykhet.

3.2.2 Rettssfæren

I den *rettslige sfæren* er anerkjennelsen basert på at vi møter hverandre ideelt sett som moralske individer med aktelse og rettigheter og muligheter som alle andre. Den *rettslige sfæren* handler om tildeling av rettigheter og at alle må anerkjennes som rettssubjekter. Gjennom anerkjennelse i rettsfæren utvikler vi *selvrespekt* som er knyttet til bevisstheten om at en har de samme rettigheter som alle andre i samfunnet. Å ha *selvrespekt* kan sammenlignes med at man oppfatter seg selv som en moralsk, ansvarlig person som er i stand til å delta i samfunnet med samme muligheter som alle andre. I følge Mead og Hegel består sammenhengen mellom rett og anerkjennelse i at vi bare kan forstå oss selv som rettighetsinnehavere hvis vi erkjenner hvilke normative forpliktelser vi har ovenfor hverandre. Først den ”*generaliserte andres*” normative perspektiv lærer oss å anerkjenne de andre medlemmene av fellesskapet som rettsinnhavere, slik at vi kan forstå oss selv som rettspersoner i den forstand at vi kan være sikre på at enkelte av våre krav blir sosialt oppfylt (Honneth, s. 117). I denne sfæren kommer PP- tjenesten inn som en av velferdsstatens profesjoner. Kunnskap om rettigheter, etikk og anerkjennelse er viktig for utøvelse av yrket hvor mennesker blir involvert. Dette kan by på problemer som for eksempel når PP- tjenesten møter på vansker der de ønsker å støtte og hjelpe familier, men blir stoppet på grunn av ressursmangel. Eller sagt på annen måte trass i gode intensjoner å hjelpe familien på best mulig måte kan PP- tjenesten i kommunen lide under svært anstrengt kommune økonomi som gir rammevilkår hvor en ikke får fulgt opp slik en ønsker. Å ha rett betyr ikke at en alltid får det en har rett på.

I dagens samfunn skal det jobbe raskere, smartere og mer effektivt. Kommuner sliter med økonomi og profesjonsgrupper som for eksempel PP- tjenesten opplever å bli nedprioritert. Det er en hårfin balanse mellom rettigheter og det en faktisk ikke får av rettigheter fordi politikere har bestemt det annerledes.

Nørgaard (2005) skriver at *sfæren for det rettslige området ses som krenkelse*, når man utelukkes fra bestemte rettigheter og da sies det indirekte at man ikke regner med personens eller gruppens troverdighet eller evne. Det man trodde var en rettighet gjelder ikke for en selv. Å sette rettigheter til side vil kunne innebære krenkelse og sosial nød og tap av

selvaktelse. Hva så med PP- rådgivers arbeid med flerspråklige familie når man erkjenner at en ikke kan møte *den andres* behov på grunn av at det ikke er nok ressurser?

Da handler det ikke om PP- rådgivers anerkjennelse overfor familien, men kommunen og de politiske avgjørelser som gjør at hjelpeapparatet ikke strekker til. For flerspråklige familier kan det dreier seg om å bli informert om rettigheter og tatt vare. Retten til deltagelse og innflytelse berører retten til å være aktør i eget liv.

3.2.3 Den solidariske sfære /solidaritetssfære

Den solidariske sfæren dekker ulike former for verdifelleskap. Nørgaard (2005) viser i sin artikkel at den *solidariske sfære* er en form for sosial solidaritet, hvor vi anerkjenner våre individuelle særegenheter, som et uerstattelige og unikt individ, som bidrar til samfunnets reproduksjon og helhet, og verdsettelsen /anerkjennelsen skjer på bakgrunn av funksjoner og kvalifikasjoner. I den *solidariske sfære* snakker vi om noe emosjonelt og noe kognitivt i anerkjennelsen. Møter vi denne form for anerkjennelse, utvikler vi *selvverdsetting*. I den grad alle samfunnsmedlemmene kan verdsette seg selv på denne måten, kan vi snakke om samfunnsmessig solidaritet (Honneth, 2008). Å verdsette hverandre symmetrisk betyr at vi betrakter hverandre gjensidig i lys av verdier som er betydningsfulle for den felles praksisen. Symmetrisk betyr her at ethvert subjekt får mulighet til å erfare sine egne prestasjoner og ferdigheter som verdifulle for samfunnet. Krenkelse på dette området er knyttet til sosial status. Krenkelsen kommer til uttrykk gjennom degradering av status.

Solidaritet(verdifelleskap)er anerkjennelsesmåten sosial verdsettelse som bidrar til selvverdsettelse. Honneth skriver for å kunne anerkjenne en fremmed person ved å ta solidarisk del i personens livsbane, må man først erfare at en deler de samme truslene, og den risiko som faktisk binder oss sammen i utgangspunktet, som igjen er avhengig av våres forestillinger om et vellykket liv innenfor fellesskapet rammer (Honneth, 2008, s. 100). PP-tjenesten kan med dette stå overfor noen utfordringer som for eksempel: Hva defineres som et vellykket liv innenfor fellesskapet? Fører kunnskap om ulike minoritetskulturer og levemåter til en bedre forståelse, en bedre måte å iverksette tiltak i den enkelte familie? Min tanke er at profesjonen må balansere mellom det særegne og det generelle. Å ha kunnskap om de forskjellige familiers kultur er viktig. En må være klar over at de tiltak som settes inn for enkelte familier, ikke passer andre familier. Her må en gå varsomt fram slik at familien ikke føler seg krenket på noen måte eller at familien blir marginalisert. Det er en

---

balansegang i det å kunne vite om en sårer og marginaliserer familien. Derfor vil PP-tjenesten som profesjonsutøvere dra nytte av å reflektere over egen praksis. Dette vil kunne styrke tjenestens i møte med flerspårklige familier. Med disse erfaringene kan det hende PPT endrer sine holdninger og verdier som favner mangfoldet tjenesten møter i sitt daglige arbeid.

3.3 PROFESJONSBETINGELSER

3.3.1 Profesjon og kunnskap

Molander og Terum (2010) skriver i sin bok at hva som skal forstås som profesjoner har vært et omstridt tema, men skriver at det er bred enighet om at profesjon er en type yrker som utfører tjenester basert på teoretisk kunnskap ervervet gjennom en spesialisert utdanning (ibid., s.13). Profesjon er yrker med bestemte koblinger til høyere utdanning og forskning og profesjonens rolle som formidler er knyttet til *tillitsbasert ansvar* som handler om at den andre part har behov for kompetansen deres, og at denne kompetansen er til stede når de overlater sakene sine i de profesjonelles hender. De profesjonelle påtar seg ansvaret for å forvalte klientenes saker på best mulig måte og ansvaret innebærer to ting. Det ene er *maktrelasjon* og det andre er *rettferdiggjøring*. *Maktrelasjon* er når den ene parten er i besittelse av noe den andre ønsker å få tilgang til, gir dette grunnlag for makt, det vil si en mulighet for å drive fram sin vilje på tvers av andres vilje. Profesjonens makt er at de kontrollerer kunnskap og kan dermed bestemme hvordan klienters saker kan forvaltes selv om klienten har ett annet ønske eller tanke om det som bør gjøres (ibid., s. 15).

Når profesjonen i tillegg fungerer som *portvakt* vil det si at det er de som sitter på midlene og avgjør hvem som er berettiget til å motta dem. Da øker relasjonen til den eller de som er avhengig av deres tjenester. Veldferdsstaten utgjør i denne forstand et grunnlag for profesjoners makt (ibid., s. 14). For det andre innebærer profesjonenes tillitsbaserte ansvar et krav om *rettferdiggjøring* som er at profesjonene må svare for hva de gjør og gi gode begrunnelser for sine handlinger. Ut i fra denne måten å forstå profesjonenes rolle i samfunnet, kan det skisseres tre problemområder.

Det første problemområdet er *kvalifisering* som handler om teori som er blitt formalisert og institusjonalisert adskilt fra yrkesutøvelsen. Det handler om forskjellige meninger om hvilke

kunnskap som læres best i kunnskapsutdanningen versus yrkeslivet. Videre er det nå stilt krav om at undervisningen skal være forskningsbasert for å sikre kvaliteten på profesjonsutøvelsen og/eller og sikre tilgang til posisjoner i yrkeslivet.

Det andre problemområdet er *kunnskapens status*. Profesjoner er kunnskapsanvendere som vil si at de anvender det de har studert i yrket etter endt utdanning. For å anvende teoretisk kunnskap trengs det også ferdigheter og situasjonsinnsikt. Profesjonens kunnskapsanvendelse utgjør en kompleks formidling mellom teori og praksis, hvor det produseres handlingsbasert kunnskap som kan virke tilbake på den teoretiske kunnskapen som yrkesutøvelsen baseres på. Hva det vil si å være en dyktig praktiker, har vært oppe til diskusjon innen for profesjonsfagene. Diskusjonene har handlet i grove trekk om forholdene mellom vitenskaplig kunnskap og allmenne regler på den ene siden og praksiskunnskap og situasjonsrelatert dømmekraft på den andre. I dag er det høy grad av ”kunnskapsbasert praksis” som står i fokus for kontroversene om profesjonsutøvelsens natur (ibid., s. 15).

Den profesjonelle handler ikke i en verden av ukyndige. De står overfor aktører som for eksempel foreldre som stiller spørsmål til læreren eller pedagogen i barnehagen om det pedagogiske opplegget. Det fører til at profesjonens rolle som autoritative formidlere er forbi og de må i økende grad vise at et de er sitt ansvar verdig, ved å svare for seg på en overbevisende måte.

Det tredje problemområdet er *profesjonsutøvelsen*. De profesjonelle møter ulike krav og forventninger fra borgerne og må på lokalt nivå ta stilling til hvilke behov som skal imøtekommes og fungerer da som portvakter i velferdsstaten. Profesjonene befinner seg mellom fag og administrasjonen. Det vil si at på den ene siden skal de oppfylle kravet om en individualisert behandling og på den andre siden kravet om likebehandling (ibid., s. 15).

3.4 PROFESJONSUTØVELSE

3.4.1 Profesjon og flerkulturalitet

Lars Gule(2008)skriver at forholdet mellom profesjoner og kulturer blir mer problematisk når ny perspektiver gjør seg gjeldende. Han sier at i det profesjonelle møtet mellom svært ulike kulturer kan også selve kulturforskjellen bli tematisert, nettopp fordi det da kan være forskjellig forståelse av både bakgrunn, grunnlaget for og formålet med selve møtet. Det vil kunne være forskjellig forståelse av hva ”*problemet* ”består i, hvorfor det er oppstått og hva som må gjøres (jfr. Sørheim kapittel 2.2).

En profesjonsutøver handler ikke som privatperson, men som medlemmer av en sammenslutning som er delegert til å ivareta disse samfunnsoppgaver, noe Gule mener stiller krav til profesjonsutøvelsen. Dagens samfunn bestående av et mangfold av mennesker fordrer det med andre ord både evne til å forstå kulturell forskjellighet, og evnene til å bedømme dens relevans.

PPT er en slik profesjonsutøvende innstans som står ovenfor utfordringer der pedagogiske oppfatninger, verdier, holdninger og normer legger føringer for jobben som blir utført i nær relasjon med andre mennesker. Og det er hvordan disse pedagogiske holdningene blir utført som avgjør om de passer inn i et flerkulturelt samfunn. Flerspråklige familier må være medspiller, og det må være rom for deltagelse slik at de føler seg forstått og ivaretatt, hvis ikke kan ”*inntakssamtalen* ” med PP – rådgiver ende opp med at foreldrene tar en passiv holdning til det arbeidet som skal gjøres.

Lars Gule (2010)skriver i sin artikkel at profesjonene forvalter kunnskaper og kompetanse, og er utøvere av praksiser som er knyttet til verdier og normer. Det vil si at en hver profesjon er forankret i og er et uttrykk for en større kulturell sammenheng. Profesjonsutøvelsen er ikke bare et møte mellom mennesker, men et møte mellom kulturer (ibid., s. 233).

Forholde mellom profesjoner og kulturer er vanskelig når nye kulturelle perspektiver gjør seg gjeldende. I det profesjonelle møte mellom personer kan selve kulturforskjellen bli tematisert på bakgrunn av at de har forskjellig forståelse av både bakgrunn, grunnlaget for og formålet med møtet. Det kan stille profesjonen ovenfor nye utfordringer med tanke på profesjonens utøvelse av problemet som blir tatt opp. En profesjonsutøver handler ikke om en privat person, men er delegert myndighet til å ivareta visse samfunnsoppgaver. Det stiller

krav til profesjonsutøvelsen. Det vil si at profesjonsutøveren ikke handler vilkårlig, men foretar godt begrunnede valg.

Profesjonsutøvelse i flerkulturelle samfunn fordrer evne til å forstå kulturelle forskjeller og evne til å bedømme dens relevans og gjennom dette å kunne begrunne i det enkelte tilfelle hvilken relativ vekt kulturell forskjellighet skal tillegges, enten det dreier seg om klientbehandling, undervisning med mer (ibid., s. 233).

Gule skriver at kultur har mange forskjellige betydninger og skriver at kultur skal forstås som en sammenslåing av tre elementer som

” a) oppfatning om verden, verdier og normer som er de dominerende i den samme gruppe mennesker. b) holdninger, handlinger og praksis som dominerer i den samme gruppen mennesker samt, c) gruppens materielle manifestasjoner (ibid., s. 233). Tredelingen skal ikke forstås som at en må følge den fra punkt a til c. Elementene er sammenvevde og virker gjensidig vekselvirkende. Videre skriver han at denne vide definisjonen legger vekt på at kultur utgjør en helhet av tanke, kommunikasjon og atferdsmønstre. Kulturen framstår som sammenhengende og helhetlig.

Når Gule (2010) skriver om å ta hensyn til kulturer, viser han hvordan en kan håndtere de kulturelle ulikhetene og eventuelle konflikter som oppstår. Han skriver at mange minoriteters krav om anerkjennelse av egen kultur kan også være et krav om sosial og økonomisk forbedring av egen situasjon. Han mener det derfor kan være grunner til å ta hensyn til kultur i daglig praksis og særlig der det foreligger konflikt som omfatter kulturelle elementer. Det er minst to grunner til at profesjonsutøvere må ta hensyn til kultur. Den ene grunnene er epistemisk(kunnskap) og den andre er moralsk, knyttet til rettferdighet.

Gule(2010) argumenterer for betydningen av å forstå kulturelle ulikheter for å kunne handle sannsynlig i kulturmøter. Innenfor profesjonene er de i stor grad opptatt av en felles og global kunnskapsbase, og utviklingen av felles kunnskaps – og kompetansebase innebærer også at profesjonens etikk er preget av en felles globalisert etikk. Det betyr ikke at praksis er lik i alle detaljer og det er fortsatt lokale og kulturelle forskjeller og ta hensyn til. Derfor vil måten en realiserer verdier og gjennomfører behandlingen på kunne variere (ibid., s.249).

3.4.2 Profesjon og identitet

Kåre Heggen (2010) skriver i sin artikkel:

”Kvalifisering av profesjonell yrkesutøvelse handler om læring av kunnskap og ferdigheter. Det skjer i en kombinasjon mellom skolebasert utdanning og yrkespraksis. Men profesjonskvalifiseringen handler om å identifisere seg med yrkesfeltet og profesjonen og i tillegg identifisere seg med andre yrkesutøvere på samme feltet” (s. 321).

Det handler om hvem man er og hvem man ønsker å være. Det er tre grunner og den ene grunnene er livsfasen og identitetsdanning i puberteten, hvem en foretrekker å identifisere seg med. Den andre grunnen knyttes til utformingen av profesjonelle arbeidsoppgaver som ofte har en normativ karakter det vil si at det ikke uten videre finnes rett eller gale svar på hva som bør gjøres eller hvordan arbeidsoppgavene blir løst. Man må ta i bruke skjønn for å finne fram til hva som er rett eller galt, godt eller mindre godt i den konkrete situasjonen man handler i.

Heggen viser til Hans Skjervheims sosiale handlingssammenhenger en såkalt treleddet situasjon, hvor den profesjonelle og en annen person sammen finner løsninger på en felles sak. Den profesjonelle må bruke seg selv(sine verdier og holdninger)i relasjon til den andre for å komme fram til gode løsninger. Her er den profesjonelle en viktig resurs i møte med den andre(klienten, barnet eller eleven). Den tredje grunnen er at mange profesjoner er lett synlige for barn og elever. De møter førskolelærer, lærere, helsesøstre, leger og sjukepleiere alt tidlig i livet og danner seg et bilde av deres roller. De fleste som velger profesjonsutdannelse innenfor velferdsyrker sier, at formålet med utdanningen er å bli en god førskolelærer, lærer, lege osv. Det viser seg også at de fleste studentene som velger flerårig profesjonsutdanning av denne type identifiserte seg med rollen som framtidig yrkesutøver (ibid., s. 322).

Identitet i rollen som profesjonsstudent kan handle om en gjenkjenning av *meg selv* som framtidig yrkesutøver samtidig en identifisering av verdier, holdninger og kunnskap rollen kan gi uttrykk for. Det blir gjort et klart skille mellom læring og sosialisering, der læring blir framstilt som en individuell kognitiv prosess, avgrenset fra det samfunnet en omgir seg med og sosialisering skjer i møte med venner, sammen med studenter og i møte med yrket en velger. Yrkesidentitet og læring skjer i deltagelse med et bestemt praksisfellesskap. Her blir yrkesidentitet og praksis sett på som to gjensidige deler av læringsprosessen. Læring kan ikke oppfattes uavhengig av den konteksten den skjer i, og heller ikke til en intellektuell,

kognitiv prosess. Her viser han til Lave og Wenger 1999 og Thangaard og Nielsen 2006. Så langt konkluderer Heggen med at identitetsdannelse og det sosiokulturelle perspektivet fører oss inn i en viktig diskusjon om profesjonskvalifisering og særlig med tanke på yrker hvor profesjonsutøverne involveres i sosiale relasjoner. Han sier videre at det betyr ikke at spisskompetanse, ferdigheter og kognitiv læring er uviktig, men at det må ses i forhold til identitet og personlig danning.

3.4.3 Profesjon og anerkjennelse

Pettersen og Simonsen (2010) skriver at det er viktig å stoppe opp og problematisere profesjonens kunnskapsgrunnlag og stiller seg spørsmål om hvordan de ulike kunnskapsgrunnlagene stiller seg i forhold til anerkjennende praksis. De skriver at den teoridrevne ekspertkunnskapen som utvikles innen for akademiske rammer ikke alltid samstemmer med virkeligheten.

I et anerkjennelsesperspektiv er det viktig å stoppe opp og problematisere profesjonens kunnskapsgrunnlag. Hvordan er de ulike kunnskapsgrunnlagene i forhold til en anerkjennende praksis? Den teoridrevne ekspertkunnskapen som blir til innenfor akademiske rammer, kan ha noen begrensinger som profesjonsutøveren må forholde seg til.

Anerkjennelsesperspektivet åpner opp for refleksjon over profesjonenes kunnskapsgrunnlag i spenningsfeltet mellom det en kan kalle erfaringsbasert kunnskap og kunnskap som er forskningsbasert (ibid., s. 56).

3.4.4 Profesjonsutøver og klient/bruker

Pettersen og Simonsen (2010) stiller spørsmål om hva som skjer i møtet mellom profesjonsutøveren og de menneskene som han eller hun er satt til å betjene eller hjelpe. Som oftest finnes det ikke noe enstydig svar, men en måte og vurdere forholdet mellom profesjonsutøver og klient/bruker på er å se hvordan hver enkelt profesjonsutøvers dømmekraft kommer til uttrykk. Med dømmekraft mener Pettersen og Simonsen menneskers refleksjon og handling i møte med et annet menneske. De viser til Høylund og Juul (2005) som skiller mellom tre typer dømmekraft. Den første er *personlige dømmekraften* består av betraktninger, vurderinger og ta stilling til noe. Denne form for dømmekraft er avhengig av enkeltmenneskets arv og miljø, herunder utdanning som danner den forståelsen hun eller han ser verden i fra. Som profesjonsutøver er man blitt lært inn i tradisjonsbestemte og faglige mønstre som finnes i institusjoner man jobber innenfor. I arbeidet sitt anvender

---

profesjonsutøveren, som for eksempel PP – rådgiver kunnskaper som er tilegnet igjennom utdanning. Profesjonsutøveren arbeider innenfor områder som legger vekt på og fremmer noen spesielle typer kunnskaper. Den andre form for dømmekraft er ”*Den institusjonelle dømmekraften*” som utgjør en faglig – moralsk kode for hvordan profesjonsutøveren skal og bør utføre arbeidet sitt. Her kommer kommunens rammer og staten inn og som legger føringer for hvordan PP – rådgiver og PPT arbeid skal gjennomføres blant annet gjennom lovverk. I møte mellom profesjonsutøveren og bruker forvaltes den tredje form for dømmekraft ”*den sosiale dømmekraft*”. I følge Høilund og Juul er den sosiale dømmekraft satt sammen av menneskenes livserfaring, profesjonsfaglig innsikt og rettslige forhold. Noen ganger vil den sosiale dømmekraft som kommer fram i møte mellom profesjonutøver og bruker, være preget av motstridene interesser mellom partene og ulike forståelser av hva som er det gode liv (ibid., s.46).

Møt mellom profesjonsutøver og bruker som i denne undersøkelsen er PP – rådgiver og flerspråklige foreldre er *handlingsorientert*. Det vil si at det er PP – rådgiverens faglige forankring som ligger til grunn for møtet. Det betyr blant annet at møtet er blitt til fordi det er noe som skal bli gjort, og det gjøres på bakgrunn av at den ene parten besitter en spesiell form for kunnskap og/ eller er knyttet til en organisasjon som i dette tilfellet er PPT (ibid., s.47).

3.4.5 Oppsummering

I dette kapittelet har jeg tatt for meg teori om anerkjennelse og profesjonskunnskap og hvilke faktorer som kan være med på å fremme flerspråklige foreldres deltagelse i inntakssamtalen om sine barn. Anerkjennelse handler først og fremst om hvordan man møter andre mennesker, og på hvilken måte en viser oppmerksomhet, respekt og sosial verdsettelse. Hvis ikke foreldrene møter denne form for anerkjennelse vil det oppstå krenkelse. Profesjonsteori i denne sammenheng handler om kunnskapsanvendelse og hvilke krav og forventninger man møter som profesjonsutøver og hvordan man velger å forvalte kunnskapen slik at foreldrene møter oppmerksomhet, trygghet og respekt. Teorien vil være grunnlaget for drøfting og analyse i kapittel 6 og 7. I neste kapittel vil jeg redegjøre for hvilken metode som er brukt for å finne ut i hvilken grad PP – rådgiver legger til rette for at flerspråklige foreldre deltar i inntakssamtalen.

4 METODE

I kapittelet vil jeg først gjøre rede for valg av forskningsmetode gjennom å utdype vitenskaplig forankring. Videre vil jeg skrive om utvalget for undersøkelsen, semistrukturert intervju, transkribering og analytisk tilnærming. Siste del i dette kapittelet vil omhandle validitet, reliabilitet og etisk vurdering. Jeg vil først sette min undersøkelse i et vitenskaplig perspektiv. Deretter vil jeg gjøre rede for forskningsmetodiske sider og hvordan jeg skal utføre undersøkelsen i praksis.

4.1 Vitenskaplig forankring

Jeg er ikke ute etter å finne årsaker, men ute etter å få tak i noen PP- rådgiveres utfordringer og opplevelser i inntakssamtalen med flerspråklige foreldre. Videre noe om PP – rådgiveres profesjonskunnskap og flerkulturell bakgrunn (identitet) er med på å legge til rette for at flerspråklige foreldre kan delta i samtalen. PP – rådgivernes arbeidsrutiner som danner grunnlag for inntakssamtalen med foreldrene og hvordan rådgivernes anerkjennelse av deres flerkulturelle bakgrunn legger til rette for at foreldrene deltar, er fenomener jeg vil belyse mens hermeneutikken er mer en metode for å komme fram til en større helhet (Gilje og Grimen, 2002,s. 143). Fenomenologien og hermeneutikken vil være med på å danne grunnlaget for min undersøkelse.

4.1.1 Fenomenologi og hermeneutikk

Fenomenologi tar utgangspunkt i den subjektive opplevelsen og søker å oppnå en forståelse av den dypere mening i enkeltpersoners erfaringer. Forskernes refleksjoner over egne erfaringer kan derfor danne et utgangspunkt for forskningen. Den fenomenologiske reduksjonen innebærer at interessen sentrerer rundt fenomenverden slik informantene opplever den, mens den ytre verden kommer i bakgrunn (Thagaard, 2010, s. 38).

Det er viktig at forskeren er åpen for informantens erfaringer og at fokus rettes mot det som tas forgitt innen en kultur. En fenomenologisk tilnærming har vært utbredt i kvalitativ forskning. Når det er snakk om kvalitativ forskning, er fenomenologi mer et begrep som peker

---

på interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørens egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av informanten (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 45).

Undersøkelsen jeg gjør er liten og kan ikke generaliseres til å gjelde alle PP-rådgivere i Norge. Hensikten med undersøkelsen er å få fram erfaringer og opplevelse fra noen PP-rådgivere der og da. Et mål vil være å få tak i enkeltmenneskets opplevelse, samtidig som jeg prøver å finne ut hvordan erfaringen av det samme fenomenet oppleves av flere (Gilje og Grimen, 2002). Jeg vil bygge min oppgave på informantenes forståelse av fenomenet og beskrive omverden slik den erfares av dem. Oppgaven min kan dermed bidra til at kunnskap som er basert på noen PP-rådgiveres erfaringer i det første møte med flerspråklig familier blir mer synlig.

I hermeneutikken bygger en gjerne på tolkning og forståelse. En hermeneutisk tilnærming legger vekt på at det ikke finnes en egentlig sannhet, men at fenomener kan tolkes på flere nivåer. Det vil si at mening bare kan forstås i lys av den sammenheng det vi studerer er en del av (Thagaard, 2010, s. 39).

Gilje og Grimen (2002, s. 148) sier at en grunntanke i hermeneutikken er at vi alltid forstår noe på grunnlag av visse forutsetninger. De forutsetninger vi har bestemmer hva som er forståelig og uforståelig. Det vil si at når vi nærmer oss en tekst som jeg synes er uforståelig, er den alltid uforståelig i lys av den bakgrunn vi selv bringer med oss inn i forståelsesprosessen. Med andre ord må en ta deler av en forståelse og sette det sammen til en helhet. Det vil si at jeg må ta deler av en helhet i det jeg skal forske på og sette det sammen til en helhet i en bestemt gruppe fenomener. De meningsfulle fenomener er forskjellige bare i den konteksten de er i, og det er i sammenhengen de kommer i, det gir en bestemt mening.

Den hermeneutiske sirkel er et viktig begrep innenfor hermeneutikken og den kan også sees på som en spiral. Den peker på forbindelsen mellom det vi skal fortolke, forståelsen og den sammenheng eller kontekst det må tolkes i. Det vil si at det stadig er bevegelse mellom helhet og del og mellom det vi skal fortolke, den konteksten det fortolkes i eller mellom det vi skal fortolke og vår egen forforståelse (Gilje og Grimen, 2002).

I boka til Kleven (2010, s. 43) skriver han at Gademar mener at en ikke kan løpe fra sin egen forforståelse, den vil alltid prege min fortolkning av teksten. Samtidig ville det ha vært umulig å forstå noe som helst uten en slik forforståelse. Derfor vil vi alltid gå inn i fortolkningsprosessen med hele vår forforståelse som grunnlag. Hermeneutikken er opptatt

av kontekst, den situasjonen noe foregår i. Den er ikke objektiv og preges av de forventninger forskeren har. Forforståelsen til den som observerer og tolker er sentral. Forskeren har med seg sine erfaringer og meninger som er med på å skape en kontekst.

4.1.2 Kvalitativ forskningstilnærming

Det finnes to hovedtyper data i samfunnsforskning, tekster og tall, kvalitativ og kvantitativ data (Hammersly & Atkinson, 2007). Å forske kvalitativt innebærer å forstå deltakerens perspektiv. Forskeren retter blikket mot menneskers hverdagshandlinger i sine naturlige omgivelser eller kontekst. Hensikten med å benytte en kvalitativ metode er å få tak i den felles opplevelsen eller erfaringen som mennesket har når det gjelder fenomenet det forskes på (Postholm, 2010). Kvalitativ tilnærming vil derfor gi meg PP - rådgivernes egne tanker og meninger knytte til temaet. Det er forskningens fokus som vil avgjøre hvilket perspektiv som blir løftet fram ved hjelp av et nært samarbeid mellom forsker og deltaker. Jeg har valgt semistrukturert intervju. Denne metoden gir muligheter for å lage tema og spørsmål på forhånd.

4.2 Utvalg

I det jeg skulle finne egnet utvalg til oppgaven min, var det viktig at jeg tenkte igjennom på forhånd hvem som skulle intervjues, hvor mange og hvilke kriterier de skulle velges ut i fra. Undersøkelsen bygger på en liten informant gruppe og kan ikke generaliseres. Informantene kan likevel sies å være et ”hensiktsmessig utvalg”, sett i forhold til den kvalitative forskningsmetoden jeg har valgt. Jeg skal ut i fra få informanter prøve å finne en felles essens eller den sentrale opplevelsen som er fellesnevner eller kjernene i forskningsdeltakerens opplevelse og erfaring innen for rammen av et mindre forskningsfelt (Postholm, 2010, s. 43).

Intervjumaterialet må være av god kvalitet slik at det er grunnlag for tolkning og analyse. På bakgrunn av problemstilling har jeg valgt å intervju tre PP – rådgivere i en PP – tjeneste på Østlandet. Utvalget er valgt på bakgrunn av problemstilling hvor jeg vektlegger PP – rådgivers opplevelser i inntakssamtalen, og hvordan PP – rådgivernes anerkjennelse av

---

foreldrenes flerkulturelle bakgrunn legger til rette for at foreldrene kan delta. Alle PP – rådgiverne jobber med flerspråklige barn/elever og deres familier.

I arbeidet med å finne informanter tok jeg kontakt med ledere for PP tjenester på Østlandet gjennom mail og telefon samtaler. Lederne ble kontaktet for de jeg ønsket tillatelse til å kunne gjennomføre intervju med PP – rådgivere på kontoret. Jeg fikk leder til å plukke ut aktuelle kandidater. Jeg sendte skriftlig informasjon til leder om prosjektet mitt. Etter noen uker ble jeg kontaktet av tre PP – rådgivere som gjerne ville være med i undersøkelsen min. Jeg sendte informasjonsbrev til informantene og avtalte og sted for intervju. Jeg har valgt å bruke tre informanter til denne oppgaven. Det gjorde jeg med tanke på oppgavens størrelse, omfang av informasjon som ble hentet inn og at jeg hadde tid til å kunne gå i dybden for å belyse problemstillingen.

PP – rådgiverne jeg intervjuet jobbet i forskjellige team innad i PP – tjenesten. Informant 1 kom i fra et europeisk land og har sin profesjonsutdanning i fra hjemlandet, men har gått to år på universitet i Norge for å få godkjent sin utdanning. Informant nr: 2 har vokst opp i et annet land i Europa, men har tatt sin profesjonsutdanning ved et universitet i Norge. Informant 2 har fordypning innenfor spesialpedagogikk. Informant 3 har vokst opp i Norge og har tatt sin utdanning ved et universitet i Norge. Informant 3's utdanning er rettet spesielt mot å jobbe i PPT. Alle informantene er kvinner. De har forskjellig fartstid i PPT. Informant 1 har jobbet i PPT siden slutten av 1990 tallet. De to andre informantene har jobbet ca 1,5 til 2 år i PPT. Jeg vil komme med mer utfyllende informasjon om informantene i analysedelen.

I forskningsarbeidet er det viktig med fortrolighet og ærlighet i forhold til svarene som blir gitt. Og i den forbindelse anonymiserer jeg informantene slik at de ikke skal kunne i gjenkjennes. Et annet viktig moment er at jeg hadde fått godkjent og tillatelse hos NSD til å gjennomføre undersøkelsen. Informantene skrev under på at de hadde lest igjennom godkjenningen og informasjonsbrevet før intervjuet startet.

Jeg tok opp intervjuene på mp3 spiller og i etterkant av intervjuene, transkriberte jeg intervjuene noe som var en tidkrevende prosess. Da transkriberingsarbeidet var unnagjort slettet jeg intervjuene fra lydopptakeren.

Intervjuene fant sted på PP – rådgivernes arbeidsplass og det var satt av 1,5 time til hvert intervju. I etterkant av intervjuene skrev jeg et lite refleksjonsnotat som var fint å se tilbake

på da arbeidet med transkribering startet. I forkant av intervjuene hadde jeg laget intervju guid som var delt opp i forhold til problemstillingen (se vedlegg nr: 2).

I forkant av intervjuene hadde jeg også prøveintervju med 3 kollegaer og 2 venner. Her fikk jeg prøvd det tekniske utstyret samt reflektert over min egen rolle som intervjuer.

4.2.1 Informantenes bakgrunn

Jeg valgte å starte intervjuet med en kort presentasjon av meg selv fordi jeg ønsket å myke opp stemningen og gjøre situasjonen trygg. Informantene fikk stille spørsmål rundt tema i oppgaven min, noe som gjorde at vi fikk en lett kontakt. Det virket som om informantene slappet mer av da de fikk vite at jeg jobbet i PPT, noe som kanskje skyldtes at jeg var kjent med deres arbeid. Det kunne ha virket motsatt ved at PP – rådgiverne synes det var vanskelig å dele sine refleksjoner og tanker med meg siden jeg selv jobbet i PPT. Her tenker jeg først og fremst på at rådgiverne kunne føle prestasjonsangst, redde for å si noe galt osv.

Informant 1 jobber i PPT med elever som går på videregående skole, grunnskole og litt i barnehage når hun har tid til det. Det er et lite team bestående av to personer fordi det ikke er så mange videregående skoler i kommunen. Informanten er utdannet psykolog, kommer i fra et europeisk land og har tatt to års utdanning ved et universitet i Norge for å få godkjent sin utdanning. Hun har jobbet i PPT siden 1997 og har alltid jobbet i samme team. Det har vært utskiftning av team og personale, men nå er det mer stabilt. Informanten forteller at kommunene har en stor andel minoritetspråklige elever og at arbeidsoppgavene alltid har vært rettet mot minoritetspråklige. Hennes tidligere arbeidserfaring har vært morsmåslærer, lærervikar og språklærer. Arbeidsoppgavene hun har i PPT består i å skrive sakkyndig vurdering til særskilt opptak i videregående skole, og i den forbindelse møter hun for det meste ungdommer. Informant har også to *tilrettelagte avdelinger* på skolen.

Informant 2 har bachelor og master utdanning i pedagogisk psykologisk rådgivning ved et universitet i Norge. Den er rettet mot det yrke hun har valgt. Hun hadde åtte uker praksis i PPT. Informanten har ikke spesialpedagogikk i studiet, men rådgivningsteori og praksis. Hun har stort sett studert siden videregående skole og forteller at det var i en jobb hvor hun jobbet med mennesker som førte til interessen for det flerkulturelle og det å jobbe med mennesker. Etter endt studie begynte hun å jobbe i PPT og har nå jobbet der i ca to år. Hun

---

kan forteller at det har vært en bratt læringskurve, mange ting å sette seg inn i, men samtidig veldig spennende. Det første 1,5 året hadde informanten ansvar for to skoler alene, men nå deler hun ansvaret med en annen PP – rådgiver. En av skolene som informanten har ansvaret for, har en høy andel flerspråklige elever og arbeidsoppgavene består i sakkyndighetsarbeid, testing, foreldresamtaler og møtevirksomhet.

Informant 3 er nyutdannet, tok master i spesialpedagogikk 2011 på et universitet i Norge med fordypning i psykososiale vansker. Informanten har vokst opp i et annet europeisk land og har bodd i Norge siden 2007 og hun er etnisk Norsk. Hun begynte å jobbe i PPT 2011 og jobber med voksenopplæring som innebærer mye saksbehandling og lite utredning. Når hun har tid, jobber informanten med saker på grunnskolen. Siden hun jobber mest med voksne, blir kontakten litt annerledes i inntakssamtalen, men hun forteller at hun møter på de samme utfordringene. Hun forteller at det er en spennende og utfordrende jobb.

4.2.2 Erfaringer som intervjuer

Jeg har tatt utgangspunkt i spørsmålene slik de er fremstilt i intervjuguiden i fire hovedtemaer: Inntakssamtalen, profesjonskunnskap, anerkjennelse og samarbeid. I min analyse ønsker jeg å få fram informantenes opplevelser og erfaringer de har fra slike møter. Det kan hende de ville ha svart annerledes om et halvt år eller ett år. Uansett har mitt møte med informantene gitt meg refleksjoner og opplevelser som jeg kan ta med meg videre i arbeidet som PP – rådgivere i PPT.

Informantene som sa seg villig til å være med i forskningsprosjektet, fikk informasjonsbrev om prosjektet før vi møttes. Samtlige av de tre informantene fortalte at de synes det var et spennende tema som sjelden var oppe til diskusjon annet enn i uformelle møter i korridoren eller når de hadde lunsjpause. Før intervjuet ville de gjerne ha litt mer informasjon om prosjektet. Vi kunne på den måten bli litt mer kjent og dele erfaringer siden jeg til daglig jobber med de samme problemstillingene.

Intervjuene ble foretatt i PPT's lokaler, noe som fungerte bra siden informantene var på eget område, og de fikk organisert konteksten slik de ønsket. Da slappet de mer av enn i ukjente omgivelser samt at jeg tok hensyn til deres arbeidstid (Hammersley & Atkinson, 2004, s.176). Jeg opplevde intervjuene som avslappende og rolige. Informantene tok lett til smil

og latter. Det ble en god stemning som førte til at vi fikk en gjensidig dialog og reflekterte sammen.

Jeg hadde i tankene at min forskerrolle kunne påvirke informantene hvis jeg fikk et for nært forhold til dem. Hammersley og Atkinson (2004) skriver at en må ta hensyn til konteksten og forskerens påvirkning med tanke på pålitelighet. De legger vekt på at de første minuttene av intervjuet kan være spesielt viktig for atmosfæren og tonen (ibid., s.169).

Av og til var det pause, men det oppfattet jeg ikke som ubehagelig. Jeg mente det var godt for informanten å ta en tenkepause slik at de fikk reflektert over situasjonen som oppsto og det som ble sagt. Siden jeg hadde valgt ustrukturert intervju, var jeg friere til å komme med tilleggsspørsmål slik at informantene fikk mulighet til å gi mer utfyllende svar.

Min utfordring under intervjuene var at jeg selv jobber i PPT og hadde i begynnelsen av intervjuet en tendens til å gi for mange egne refleksjoner rundt spørsmålene. Dette kunne lett ha påvirket de funn som kom frem og jeg valgte derfor å stille mer utdypende spørsmål slik at informantens tanker og refleksjoner kom klarere fram. Etter hvert som jeg ble vant i rollen som intervjuer, kunne jeg i større grad ha fokus på dialog og informantenes svar.

4.2.3 Semistrukturert intervju

Når jeg velger semistrukturert intervju har jeg en klar formening om hva intervjuet skal handle om, og hvordan det skal begynne (Kvale & Brinkmann, 2010). Jeg hadde på den måten større mulighet til å gå i dybden i problematikken enn jeg hadde gjort hvis jeg hadde valgt strukturert intervju. Denne type intervju stiller krav til at jeg forbereder intervjueren på å være mer fleksible og at intervjueren føler seg trygg. Fra min side stilte det krav til god fagkompetanse på hva intervjuet skal handle om. Jeg må fange opp interessante momenter som dukker opp og være i stand til å stille de gode tilleggsspørsmålene som vil føre samtalen videre. Alt i alt kan en si at intervjuet avhenger av mine kvaliteter som intervjuer og hvor god jeg er på sosiale relasjoner. I forkant av intervjuene foretok jeg prøveintervju med 3 kollegaer på jobb og tilbakemeldinger vil være med på å forbedre meg som intervjuer.

Når jeg nå foretok kvalitativt forskningsintervju er det en forskningsmetode som kan gi fantastisk tilgang til menneskers grunnleggende opplevelse av livsverdenen. Jeg søkte etter mening eller sentrale temaer i intervjuerens livsverden og informanten var informert om temaet de skulle intervjues om. Jeg benyttet noen faktaspørsmål og meningsspørsmål. Målet

---

med intervjuet var ikke å kvantifisere, men å beskrive gjennom ord informantens livsverden. Målet er å beskrive så nøyaktig som mulig informantens opplevelse og følelser. For at beskrivelsen skulle bli mest mulig nyansert måtte jeg stille direkte spørsmål som hvorfor det er som det er. Beskrivelsene jeg fikk måtte så spesifiseres slik at jeg kom fram til kjernen i det jeg spurte om. Det kan hende at informantene noen ganger kom med flertydeligheter som innebar at et bestemt utsagn kunne inneha forskjellige fortolkninger. Hvis det skjer måtte jeg finne ut om det skyldtes kommunikasjonsvansker eller om det var utrykk for innkonsekvenser, ambivalens eller motsigelser i informantens livsverden (Kvale & Brinkmann, 2010). Her mener jeg at det kunne hende informantene mener noe annet, men vegrer seg i å fortelle det siden informantene kjenner til min faglige bakgrunn og yrke.

Under intervjuet måtte jeg ta høyde for at det kunne skje forandringer og informanten kunne endre beskrivelsene og holdninger til et tema. Hvis det skjedde tenkte jeg som så at da hadde jeg klart å stille spørsmål som satt i gang en refleksjonsprosess hvor betydningen av temaet som informanten beskriver ikke lenger var de samme etter intervjuet. Det kan sammenlignes med veiledning der det stilles spørsmål som leder frem til refleksjon og forandring/ending av praktiske oppgaver, holdninger og verdier (se beskrivelse av metode). Jeg valgte å lage intervju guid som skulle brukes på alle informantene for å hente inn nyanserte beskrivelser av tema jeg er ute etter å vite mer om.

5 Analyse

Da jeg har valgt en kvalitativ metode og semistrukturert intervju, resulterer det i store mengder data etter transkribering. For å få en bedre oversikt har jeg foretatt en meningsfortetning. Kvale & Brinkmann(2010) skriver at:

”Meningsfortetting medfører en forkortelse av intervjupersonenes uttalelser til kortere formuleringer. Lange setninger komprimeres til kortere, hvor den umiddelbare mening i det som er sagt, gjengis med få ord” (s. 212).

Det handler om å kategorisere og dermed redusere datamaterialet til enheter som gjør materialet mer håndterlig og oversiktlig (Postholm, 2012). Målet er å komme fram til det essensielle i teksten og strukturere innsamlet data. Temaer som viser seg veldig interessante i løpet av analysen, kan utdypes grundigere ved å gå inn i den informasjon som er representert i det opprinnelige materialet (Thargaard, 2010, s. 151).

Før jeg startet klassifiseringen, laget jeg en tabell med utgangspunkt i en tabell laget av Hofslundsengen (2012, s. 6) som hun brukte i sin undersøkelse.

Jeg måtte klassifisere analytiske enheter som handlet om samme tema, i en kategori. Kategoriene gjenspeilet sentrale temaer slik at kategoriene ble meningsbærende. På denne måten ble teksten mer oversiktlig og det var lettere for meg å identifisere sentrale temaer og mønstre i materialet og hvilke teoritilfang utsagnene hørte innunder. Jeg kunne på denne måten reflektere over innsamlet materialet samtidig knytte det opp mot teori som er valgt i oppgaven. Hensikten med å analysere teksten er å fremme en forståelse av innholdet i intervjuteksten.

Når jeg kom til tolkningen av teksten var det viktig av meg og prøve å legge til side mine egne subjektive meninger i prosessen og heller prøve å behandle datamaterialet mest mulig på en induktiv måte. Dette var en utfordring siden jeg selv jobber i PPT.

Tabell 1. Et eksempel på hvordan meningsenheter ble til generelle kategorier og til tema.

Meningsenhet	Kategori	Tema /Teori
<p><i>-Vi har en "standard" her på huset, rutiner og det er det første vi informerer foreldrene om. Informasjon om hva PPT er osv...</i></p>	<p><i>Felles mal utarbeidet av PPT som alle rådgiverne bruker i samtalen.</i></p>	<p><i>Informasjon til foreldrene om tjenesten</i></p> <p><i>Rettsfæren</i></p> <p><i>PP -rådgivers samarbeid i tjenesten</i></p>

5.1 Talespråk og skriftspråk

Når en foretar en transkripsjon av et intervju blir samtalen mellom to mennesker som er fysisk til stede, abstrahert og fiksert i skriftlig form. Det er intervjutranskripsjonene som er de egentlige grunnleggende empiriske data i intervju prosjektet og fra et språklig perspektiv er transkripsjonene oversatt fra talespråk til skriftspråk, der konstruksjonen under veis krever en rekke vurderinger og beslutninger (Kvale & Brinkmann, 2010, s.186). Jeg har valgt og skrive om setningene, men beholdt innholdet og mening i det som ble sagt. Grunnene til det var at når jeg skulle skrive ordrett det informantene sa, ble skriftspråket usammenhengende og preget av gjentakelser. Kvale skriver at forsøk på ordrett intervjutranskripsjon skaper hybrider, kunstige konstruksjoner som kanskje verken er dekkende for den levende muntlige samtalen eller de skriftlige tekstene formelle stil(ibid., s. 187).

5.2 Validitet og reliabilitet

5.2.1 Sterk og svake sider

Det kan hende at det er en svakhet at jeg har valgt tre informanter til undersøkelsen min noe som kan gjøre det sårbart og eventuelt gi et lite representativt bilde av noen PP- rådgiveres tanker og meninger i møte mellom flerspråklige familier. Utgangspunktet mitt er ikke å forklare hvorfor ting er som de er, men et ønske om å gå i dybden i deres fortellinger, lytte og forstå bedre hva som skjer i samspill mellom rådgiver og familie og hvordan samarbeidet utvikler seg videre i en eventuell utredning. Å foreta tre intervju er arbeidskrevende, og det tar tid å analysere de transkriberte intervjuene i etterkant. Jeg har ikke snakket med leder for PPT, kun PP-rådgivere fordi det er deres erfaring og historie jeg er ute etter å vite mer om.

Dette kan ha sine fordeler og ulemper og hadde jeg hatt en samtale med leder ville jeg kanskje fått bekreftet eller avkreftet noen av de spørsmålene jeg stiller til PP-rådgivere som for eksempel rutiner PPT har i henvisningssamtalen, profesjonskunnskap på feltet og bruk av tolk med mer. Jeg vil at PP- rådgiverne skal stå fritt til å fortelle meg deres historie, opplevelse og med sin faglige frihet kunne utrykke seg fra sitt eget ståsted.

Siden det er variasjon i informantenes fagbakgrunn kan det være med på å styrke reliabiliteten i svarene jeg får. En ulempe er at jeg kan gå i den fella og marginalisere en gruppe mennesker, som for eksempel informant 1 og 2 som begge har vokst opp i et annet

---

Europeisk land. Men på en annen side er jeg ute etter å se, oppdage og reflektere sammen med informantene om hvordan samarbeidet blir til med familier med flerspråklig bakgrunn, eller hinder som dukker opp som gjør samarbeidet vanskelig. Ved bruk av semistrukturert intervju fikk jeg et innblikk i PP- rådgiverens oppfatning av deres verden. Det kan hende at det jeg skal intervjuer om er for nær min egen fagbakgrunn noe som kan påvirke situasjonen og gi meg store utfordringer som for eksempel å komme fram til relevante spørsmål (Thagaard, 2010). Det kan være en ulempe, men mest av alt er det med på å skjefe sansene mine.

5.2.2 Validitet, reliabilitet og generaliserbarhet

Innenfor samfunnsvitenskapene diskuteres troverdigheten, styrken og overførbarheten av kunnskap som regel i sammenheng med begrepene reliabilitet, validitet og generaliserbarhet (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 246). Reliabilitet har med forskningens konsistens og troverdighet å gjøre. Reliabilitet er et uttrykk for hvilken grad resultatet er nøyaktig nok.

Begrepet reliabilitet refererer i utgangspunktet til spørsmål om en annen forsker som anvender de samme metodene, vil komme fram til samme resultat (Thagaard, 2010, s. 198) Intervjuene er på mange måter basert på subjektiv fortolkning og hvis noen andre skulle gjennomføre undersøkelsen ville nok ikke de få de samme svarene. I en kvalitativ undersøkelse vil mange hevde at det ikke går an å måle verken gyldighet eller troverdighet fordi det finnes for eksempel ingen sann objektiv oversettelse fra muntlig til skriftlig form. Mens andre som for eksempel postmoderne forståelse, har en oppfatning av at kunnskap legger vekt på betydningen av kontekstualitet og på det indre forhold mellom betydning og form og fokuserer på selve kommunikasjonsbruddene, meningsbruddene (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 195).

Hvis det er ønske om høy reliabilitet av intervjufunnene for å motvirke en vilkårlig subjektivitet, kan det motvirke kreativ tenkning og variasjon. Det vil med andre ord si at jeg har bedre betingelser når intervjueren får lov til å følge sin egne intervjutill og improvisere underveis (Kvale & Brinkmann, 2010, s. 250). Validitet blir definert som en sannhet eller gyldighet. Noen mener at validitet ikke går an å måles i en kvalitativ undersøkelse for de det må måles i tall eller andre kvantitative data. Når en har en kvalitativ forskningsmodell er gyldigheten å være avhengig av i hvilken grad for eksempel intervjuene reflekterer de

fenomenene eller variablene man ønsker å vite noe om (ibid). Andre fenomener som kan påvirke validiteten er tid, rom, planlegging og hvor godt man er forberedt til intervjuet (dagsform). Det er mange brikker som må settes sammen, og det er viktig at man reflekterer over dette før en går i gang med feltundersøkelsen. For eksempel kan min rolle som intervjuer være med på å påvirke gyldigheten og troverdighet.

Begrepsvaliditet er hvilken grad av samsvar er det mellom begrepet slik det er definert teoretisk og begrepet slik det lykkes med å operasjonalisere det (Kvale & Brinkmann , 2010,. s.122). Dette er et vesentlig område både i de kvantitative og de kvalitative delene av studien. Når vi drøfter begrepsvaliditet er det viktigste spørsmålet om vi har klart å operasjonalisere de teoretiske begrepene som skal måles i indikatorer og variabler, kort sagt mener jeg om vi virkelig måler det vi har tenkt å måle. Trusler her kan være at noen variabler ligger utenfor det teoretiske begrepet, at variablene samlet sett ikke dekker hele begrepet, eller at spørsmålene blir systematisk mistolket av aktørene.

Ytre validitet er hvilken kontekst resultatene er gyldig i og under dette punktet er det viktig å drøfte om resultatene av studien er gyldige for andre PP – tjenester, andre situasjoner eller andre tidspunkt enn de situasjonene som er representert i studiet. Dersom resultatene som er funnet i undersøkelsen kan gjøres gjeldende for de personene og situasjonene som er relevant utenfra undersøkelsen problemstilling, kan man si at undersøkelsen har god ytre validitet (ibid). En må være forsiktige med å komme med påstander om de konklusjoner man har tatt er gjeldende for alle som jobber i PPT, men at de gjelder for de personene og situasjonene som er undersøkt (jfr. kapittel 4.7.1). Hvis jeg hadde valgt og intervjuet tre informanter på et og samme PPT kontor vil jeg anta de konklusjoner /resultater jeg kommet fram til ville passet for akkurat den undersøkelsen jeg har tatt der og da.

Kleven, 2002,s.162 skriver i sin bok ” *i forskningsmetode ligger vekten på at populasjonen er den gruppen av personer som resultatene skal regnes som gyldige for*”. Det vil for de fleste typer forskning være ønskelig med muligheter for generalisering fra utvalg (de som er forsket på) til populasjon (de som resultatene skal regnes som gyldige for), samt en overføringsverdi til andre situasjoner og tidspunkt, fordi det vil øke samfunnsnyten av de ressursene som blir investert. Trusler mot den ytre validiteten kan være knyttet til størrelsen på utvalget, svarprosenten innad i utvalget, utvalgsstrategi, samt ulike typer tilfeldige målingsfeil som omtales under punktet om reliabilitet (ibid).

5.2.3 Etisk vurdering

Da jeg valgte å benytte en kvalitativ forskningsmetode stilte det store krav til meg som person. Jeg måtte være var for informantenes følelser og fange opp eventuelle signaler slik at samspillet eller interaksjonen mellom oss ble ivaretatt. Trygghet må skapes i situasjonene hvor intervjuene foretas. Min rolle og jeg som person er viktig i møte med andre mennesker. Jeg må vise ydmykhet til fagfeltet og de mennesker jeg møter. Før intervjuene var det viktig at jeg hadde tenkt igjennom verdispørsmål og etiske dilemmaer som kunne oppstå. Jeg måtte informere deltakerne om forskningsprosjektets formål og prosedyrer på forhånd slik at de fikk god tid på seg til å gi tilbakemelding og om de ville delta eller ikke. Jeg informerte om fortrolighet og hvem som ville få adgang til intervjuet eller materiale, og min rett til å offentliggjøre hele intervjuet og deltakerens rett til transkripsjonen og analysen av dataene. Jeg laget en skriftlig avtale om dette som de signerte etter intervjuet. Undersøkelsen måtte anonymiseres slik at den ikke kunne gjenkjennes av andre. De fire usikkerhetsområdene vedrørende informantens samtykke, fortrolighet, konsekvenser og forskerens rolle ble brukt som ramme når jeg skal utarbeide en etisk protokoll til min kvalitative undersøkelse og som en etisk påminnelse om hva jeg skal se etter når jeg var ute i feltet (Kvale & Brinkmann, 2010).

5.2.4 Oppsummering

I dette kapittelet har jeg tatt for meg kvalitativ metode som bidrar til å gi et bilde av virkeligheten slik den oppleves av hver enkelte informant. Jeg benytter halvstrukturet intervju og disse drøftets med hermeneutikken og fenomenologien som vitenskapsteoretisk bakgrunn. Jeg har beskrevet utvalget og hvordan intervjuet ble gjennomført og videre viser jeg hvordan jeg laget en tabell hvor jeg klassifiserer analytiske enheter i kategorier for å få en bedre oversikt over innsamlet materiale. Med denne form for klassifisering får jeg fram deler av det essensielle i teksten og på den måten strukturere innsamlet data. Jeg kunne på den måten reflektere over innsamlet materialet samtidig knytte det opp mot teori. Sterke og svake sider ved undersøkelsen ble presentert, samt min rolle som intervjuer, etiske overveieleser og validitet, reliabilitet og generaliserbarhet. Det som kommer fram til slutt i beskrivelsen av informantenes opplevelser og erfaringer vil sammen med oppgavens forskning, rapporter og teoretiske tilfang, bidra til å gi en helhetlig forståelse av problemstillingen.

6 UNDERSØKELSEN – PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING

I dette kapittel vil jeg presentere og drøfte funnene fra intervjuene opp mot andre undersøkelser og teori som er beskrevet i kapittel 2 og 3. Honneths teori vil jeg mest benytte i den oppsummerende drøftningsdelen kapittel 6. Intervjuene blir presentert i sitater slik at informantens utsagn kommer fram. Jeg benevnte PP – rådgiverne som informantene 1, 2 og 3 når jeg skulle fortelle om informantene, men i den videre framstillingen skiller jeg ikke mellom de ulike informanter fordi jeg ønsker å få fram så varierte synspunkter som mulig.

6.1 Inntakssamtalen, det første møtet med PPT

I denne delen ønsker jeg å presentere et innblikk i PP – rådgivernes erfaring når de møter flerspråklige foreldre i inntakssamtalen. Inntakssamtalen er første del av sakkyndigvurdering / utredning der foreldre og eventuelt eleven kommer til PPT. Samtalen går ut på å få informasjon om eleven /barnet som er viktig for PP – rådgivers sakkyndighetsarbeid. PP – rådgiver bør i møtet gi informasjon om lover og regler som gjelder for PPT – skoler og barnehager, eventuelt hvilke tester som skal utføres. Først kommer utsagnene til informantene, så kommer drøfting av utsagnene i etterkant av hvert spørsmål.

Det står i Opplæringsloven at PPT er en kommunal tjeneste som er opptatt av å skape gode relasjoner til innbyggerne i kommunene og samtidig være synlig på lokalt nivå. Det er viktig at PPT klarer å tilpasse sin kommunikasjon og tilgjengelighet til minoritetspråklige og våre nasjonale minoriteter. Tilgjengeligheten innebærer å bidra med kompetanse, veiledning, råd og hjelp til barnehager, skoler, foreldre, barn og elever. Det handler om at bruker skal vite om hvordan man skal gå fram for å få hjelp, når man kan forvente å få den og muligheten til å påvirke og gi tilbakemelding på det tilbudet som blir gitt (Opplæringsloven, kapittel 5.2.1). Utsagnet signaliserer en forventning om at PPT skal være en kommunal tjeneste som skal være en brukerorientert og brukernær tjeneste.

6.2 Presentasjon av funn

6.2.1 Hva legger PP – rådgiverne vekt på når de kontakter flerspråklige foreldre?

Når jeg tok opp spørsmål om hvordan informantene kontaktet familien for å gjøre avtale om et inntaksmøte var svarene ganske like og eksempelvis kom en av informantene kom med dette utsagnet:

Med en gang jeg ser et utenlandsk navn vurderer jeg om det er behov for tolk. Jeg sender brev og ringer. Fast rutine hos oss er skriftlig brev, men jeg ringer bestandig for å høre om tidspunktet passer for begge foreldrene. Grunnene til at vi har slike rutiner i dag er at vi opplevde veldig ofte at foreldrene ikke kom. De forstod ikke det som stod i brevet eller at de bare glemte det rett og slett. Rutine har vi jobbet med de to siste årene.

Og en annen informant fortalte dette:

”Jeg sender et skriftlig brev som jeg regner med at de får hjelp til å lese når de får det”.

6.2.2 Drøfting av PP – rådgivernes utsagn når de kontakter flerspråklige foreldre:

Utsagnene fra informantene viser at de kontakter foreldrene på telefon og sender skriftlig innkalling. En informant legger vekt på å kontakte foreldrene så hun kan vurdere behov for tolk og samtidig høre hvilke tidspunkt som passer for foreldrene å komme.

I PPT hvor informanten er ansatt har de jobbet med rutiner de to siste årene er basert på erfaringer i møte med flerspråklige familier. I Meld.st. nr 18 (2010-11) Læring og fellesskap står det at det er viktig at PP – tjenesten klarer å tilpasse sin kommunikasjon og tilgjengelighet til minoritetspråklige og våre nasjonale minoriteter. Videre står det at tilgjengelighet innebærer å bidra med kompetanse, veiledning, råd og hjelp til barnehager, skoler, foreldre, barn og elever (ibid., s.92). Det kan se ut som om informantene jobber i en PP – tjeneste hvor de tilpasser sine arbeidsrutiner i tråd med St. meld nr 18. To av informantene sier at de tar direkte kontakt med familiene, mens en velger å sende skriftlig brev i håp om at det er noen i familien som kan lese norsk. Når informantene velger å sende innkalling uten å ringe kan det hende foreldrene ikke leser godt nok norsk til å forstå

budskapet i brevet og i verste fall uteblir foreldrene i å møte til avtalt tid. En annen grunn for at de uteblir fra å møte kan være at foreldrene ønsker å holde hemmelig for familiemedlemmer at barnet deres trenger hjelp og støtte på skolen eller i barnehagen.

Grunnene er at det i enkelte miljøer og kulturer kan være tabubelagt at barnet er annerledes og foreldrene føler skam. Derfor velger de å skjule vansken i stedet for å be om hjelp til å lese brev fra offentlige kontor (jfr. Sørheim, 2007).

En av informantene velger å sende skriftlig innkalling og regner med at det finnes familiemedlemmer som kan lese brevet. Nørrgaard (2005) skriver at når samfunnet forandrer seg og det stilles krav til annen form for service, så skjer det noe med strukturen, aktørene og ressursene. I dette tilfellet handler det om å tilpasse sin kommunikasjon og tilgjengelighet til det mangfold en møter som PP - rådgiver. Det stilles krav om å endre på rutiner slik at informasjon når ut til alle brukere av tjenesten. I dette tilfellet vil endringen være å kontakte foreldrene på forhånd før en sender innkalling til møtet slik at en er sikker på at informasjonen når de eller den det gjelder. I Honnets anerkjennelsesperspektiv vil det berøre rettigheter foreldrene har til å forstå innholdet i innkallingen og velger informanten å utelukke og kontakte foreldrene kan det oppstå en krenkelsesform av anerkjennelse som fører til *”å bli oversett eller usynliggjort”* og foreldrene fratras muligheten til å komme på møtet.

To av informantene velger å kontakte foreldrene muntlig før de sender skriftlig brev, selv om rutinene i PPT er å sendes ut skriftlig innkalling. Foreldrene får på den måten mulighet til å spørre informantene om hva møte skal inneholde og stille spørsmål om tjenesten. Med denne form for anerkjennelse av flerspråklige foreldre, kan det tenkes at det er lettere for foreldrene å delta på møte når de har fått en kort innføring i hva PPT er. Foreldre vil da kunne delta i et fellesskap om barnets opplæring som vil gi familien rettigheter på lik linje med andre. I Honnets anerkjennelsesperspektiv vil informantenes anerkjennelsesmåte være å vise foreldrene kognitiv respekt.

6.3 PP – rådgivernes rutiner i inntakssamtalen

Da jeg stilte spørsmål om PP – rådgivernes rutiner i inntakssamtalen, ønsket jeg å få vite om PPT hadde rutiner for hvordan en inntakssamtale skulle gjennomføres og om det var enkelte momenter i samtalen som var viktig å legge mer vekt på enn andre. Informantene fortalte at de brukte en mal i inntakssamtalen som var utarbeidet av ledelsen i PPT. Malen hadde spørsmål som var ment å gi PP – rådgiver viktig informasjon om familien og barnet /eleven.

Utsagn fra en av informant var følgende:

Vi har jo den malen jeg fikk når jeg begynte her som jeg ikke vet hvem som har laget, og på bakgrunn av den lager jeg egne spørsmål som jeg har funnet ut er hovedessensen og når jeg spør de spørsmålene får jeg som oftest svar på de spørsmålene som står i malen.

6.3.1 Drøfting av PP – rådgivernes arbeidsrutiner i inntakssamtalen

PP – rådgiverens arbeidsrutiner viser at informantene har en mal som de bruker i inntakssamtalen. En av informantene forteller at malen er utarbeidet på *huset* som er PPT, men vet ikke av hvem, en annen informant tilpasser malen og lager sine egne spørsmål. Alle de tre informantene forholder seg til malen når det er inntakssamtale. Det kan virke som om malen er en hjelp og støtte å ha med seg i samtalen med foreldrene. Malen PP – rådgiverne bruker er laget med tanke på samtale med flerspråklige familier. En ide kunne vært at malen ble utarbeidet av PP – rådgiverne siden det er dem som møter flerspråklige familier og har erfaring fra møtene.

Faren med bruk av mal er at en bruker den for slavisk. Hvis det skjer, vil den naturlige interaksjon mellom rådgiver og foreldrene kunne utebli.

Møte kan få en form hvor rådgiver tar regien og foreldrene trekker seg tilbake og blir passive. Samarbeid med foreldre og fagpersoner bør ha som mål å gi best mulig forståelse av barnets behov og muligheter med tanke på samspill, tilretteleggig og pedagogikk (Egeberg, 2007). Utsagnene fra informantene tyder på at malen brukes som hjelp for å få et grundig bilde av barnet og at PPT har faste rutiner på hvordan inntakssamtalen skal gjennomføres.

6.4 Inntakssamtalen

PP – rådgiverne sa at de var interessert i å høre foreldrenes synspunkt på at barnet deres var meldt opp til PPT. Dette prøvde de å få fram i samtalen fordi det er av avgjørende betydning for forståelsen av familien og barnet. Det kom fram i intervjuet at PP – rådgiverne mente det var viktig å forklare hva PPT er og hvor viktig rolle PPT har med tanke på veiledning og rådgivning til skolene og barnehagene i kommunen. En av informantene fortalte at hun la vekt på å være godt forberedt til samtalen.

En av informantene svarte følgende:

Det er viktig for min del at foreldrene forstår hva en utredning dreier seg om. At jeg får opprettet kontakt med familien slik at jeg kan få informasjon om hvordan de opplever livet sitt og om de har den samme forståelsen som skolen/ barnehagen har.

En annen informant fortalte:

Å vite litt om hvordan foreldrene opplever at barnet er blitt meldt inn til PPT og skolen pleier ikke å sende pedagogisk rapport til foreldrene. Da vet jo ikke foreldrene hva skolen forteller til oss. Så da forteller jeg hva skolen sier.

En informant ga uttrykk for at det er ”Viktig å forklare hva PPT er, fortelle hvor viktige vi er, være godt forberedt”.

6.4.1 Drøfting av inntakssamtalen

Informantene er samstemte i at det er viktig å gi informasjon til foreldrene om hva PPT er og dens funksjon denne tjenesten har i kommunen. De legger vekt på å opprette kontakt med foreldrene og lytte til deres tanker og opplevelser om at barnet/eleven er henvist PPT.

Informantene ser på inntakssamtalen som viktig og de bruker møtet til å gi og få informasjon. De understreker overfor foreldrene at PPT er viktig og legger vekt på at foreldrene må bli kjent med hva tjenesten kan bidra med slik at de kan samarbeide om den sakkyndige vurderingen. Phils undersøkelse av Pedagogisk – psykologisk – tjeneste i Oslo på 1990 -2000 tallet peker hun på at det er meget viktig for PPT å få informasjon om

---

barnets/elevens helhetlige oppvekstsituasjon og hvordan eleven/barnet fungerer utenom barnehage/skole (Pihl, 2005, s. 153). Grunnen til det er at det da vil kunne komme fram viktig informasjon om barnet/elevens situasjon og behov. Dette er i tråd med informantenes utsagn om at de legger vekt på å få informasjon og å gi informasjon. Det er noe uklart i utsagnene fra mine informanter om hvilke informasjon som kommer fram i samtalen.

I ”Veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning”, står det at samtaler med foreldrene kan benyttes for å bringe fram relevante opplysninger samt få foreldrenes syn på hvordan opplæringen bør legges opp (ibid, 2009, s.57).

Informantene fortalte at de ønsker å få vite noe om foreldernes historie, men informantene sier ingen ting om hvordan de samarbeider med de flerspråklige foreldrene med tanke på barnet/elevens opplæring. Kan hende informantene unnlater å stille spørsmål om opplæring fordi de ser på familiens mangler når det gjelder språkferdigheter og at det da kan være enklere og forholde seg til skole eller barnehage (Gitz - Johansen, s. 404).

En av informantene forteller at de av og til må gi informasjon om hvorfor barnet/eleven er henvist PPT fordi skolen ikke har samarbeidet med foreldrene på forhånd. Skolen skal før en eventuell henvisning være i dialog med foreldrene. Det kan hende skolen unnlater å sende pedagogisk rapport til foreldrene fordi det kan være kommunikasjonssvikt mellom skolens ledelse og flerspråklige familier. Det kan handle om at skolen og de ansatte har forutinntatte holdninger ovenfor flerspråklige foreldre, noe som er med på å svekke kommunikasjonen med noen av familiene. Problemer som oppstår i samhandlingen handler i stor grad om hvilke forutsetning skolens ansatte har til å forstå barnet/eleven, og familiens situasjon samt hvilke forutsetning barnet/eleven og deres foreldre har til å forstå skolens som opplæringsinstitusjon (Sørheim, 2008, s. 35). Utsagnet til informanten kan tyde på at skolen i dette tilfellet ikke har lyktes helt i samarbeidet med noen av de flerspråklige familiene.

Egeberg (2007) skriver at det er mange flerspråklige foreldre som føler frustrasjon og fortvilelse i møte med fagfolk når de ikke blir involvert eller tatt tilstrekkelig med i deres syn på deres barn i en eventuell utredningsprosess. En av informantene var tydelig opptatt av å møte foreldrene så de kunne opprette kontakt slik at hun fikk de opplysninger hun trengte. Men hun nevnte ikke noe om hvordan hun spurte etter foreldrenes meninger slik at de kunne komme med sitt syn på situasjonen.

En av informantene fortalte at hun hadde ”*lagt merke til at det er veldig viktig å informere om systemet*”. Hun hadde selv erfart at foreldrene uteble i utredningsprosessen hvis hun ikke

ga foreldrene informasjon om hva PPT er. Lars Gule (2008) skriver at forholdet mellom profesjoner og mennesker kan være vanskelig når nye kulturelle perspektiver gjør seg gjeldende. I møte mellom personer kan kulturforskjellen bli tematisert på bakgrunn av at det er forskjellig forståelse av både bakgrunn, grunnlaget for og formålet med møtet. Kan hende informanten har erfart det Gule skriver og på bakgrunn av sine erfaringer velger å gi informasjon om hva PPT er til foreldrene. Utdanningsdirektoratet har laget en informasjon om PPT på 15 språk som inneholder informasjon rettet mot foreldre, deres barn og elever.

I dette tilfellet kan det tenkes at det hadde vært en fordel at skolen/barnehagen hadde delt ut informasjon om tjenesten før inntakssamtalen slik at foreldrene fikk mulighet til å sette seg inn i hva PPT er?

6.5 PP – rådgivernes bruk av tolk og deres erfaringer

Når jeg tok opp spørsmål om informantenes behov for bruk av tolk i forbindelse med inntakssamtalen, kom det fram ulike synspunkter. Men det kan virke som det er omtrent like mange utfordringer med bruk av tolk som det er om en ikke har med tolk under samtalen. Utfordringene var knyttet til språk, kommunikasjon og vanskelighet med å samhandle med foreldrene i den konkrete situasjonen.

En av informantene sa:

Når vi har tolk kan det være en utfordring, for da kan jeg få inntrykk av at foreldrene ikke vil fortelle alt, ikke minst fordi miljøet er så lite og at tolken og familien kjenner hverandre. Noen ganger opplever jeg at tolken snakker veldig mye med familien og det er veldig lite som filtreres til meg og at tolken ikke opplyser eller oversetter alt til meg.

En annen informant fortalte:

Fordi mange foreldre dessverre sier at det er taushetsbrudd i tolketjenesten. De har opplevd at tolker, sprer informasjon i miljøene de tilhører, ulike språkgrupper, miljøer de samles i osv. Da sier vi at de kan ta med en annen i familien, men helst ikke søsken. Men er det eneste alternativet så føler vi at vi må, for det er jo til beste for barnet at vi hjelper dem. Da må vi se det som mest hensiktsmessig. Det er jo mange familier som har et veldig åpent forhold og alle i familien får vite alt.

6.5.1 Drøfting av PP – rådgivernes erfaringer med bruk av tolk

En oppsummering av informantenes erfaring med bruk av tolk i inntakssamtalene viser at alle tre informantene bruker tolk, men de pekte på flere utfordringene. En utfordring var at noen flerspråklige foreldre sier at de ikke hadde tillit til tolken, noe de begrunnet med blant annet tolkens manglende språkkunnskaper, tolkens brudd på taushetsplikten eller tolkens tilhørighet med tanke på familie og miljø de omgås. Flerspråklig foreldre som informantene har møtt fortrakk heller å ha med seg søsken eller andre familiemedlemmer i stedet for bruk av tolk, nettopp på grunn av forhold som er påpekt ovenfor.

Utsagnene som kom fram er i tråd med Sørheim (2007) sin undersøkelse hvor hun tar opp at spesielt for flyktninger kan religiøse og politiske forhold ha betydning for hvorvidt en kan føle tillit til tolk eller ikke. Det kan ha sammenheng med dårlige opplevelser ved bruk av tolk tidligere som for eksempel kan knytte seg til manglende språkkunnskaper, brudd på taushetsplikten eller klasse- statusforhold mellom tolken og familiene som de skulle tolke for (ibid., s. 140).

En annen grunn til at flerspråklige familier ikke velger tolk kan være at familien føler skam ovenfor slekt og venner hvis barnet deres er annerledes og er redd for at tolken snakker om det til andre i miljøet familien er en del av. Med tanke på informantenes utsagn vil det være svært viktig og informere flerspråklige familier på forhånd om tolkens taushetsplikt, og hva det innebærer, hvis den ikke overholdes. Det kan hende foreldrene ikke har en felles forståelse av hva taushetsplikt innebærer og det vil da være viktig at informantene forklarer hva det innebærer. Det er veldig viktig at foreldrene kan være trygg på at tolken overholder på taushetsplikten. Sørheim (2007) nevner i sin undersøkelse at tolken ikke bestandig fortalte at de hadde taushetsplikt noe som kunne føre til at tilliten mellom familien og helsepersonell uteble dersom de opplevde at forskjellig informasjon ble gitt til uvedkommende (ibid., s. 142).

En av informantene fortalte: *Hvis vi ikke bruker tolk, ja da bruker vi mye mer tid, må på en måte forenkle det første møte veldig i forhold til språk, og men det er ikke så veldig heldig møte hvis vi ikke har tolk.* Her uttrykker informantene at hun bruker mer tid og at hun må forenkle språket når hun skal fortelle om saksgang og gi informasjon uten tolk. Tid og lengde på møte kan ha betydning for muligheten til god kommunikasjon. Det er ikke varigheten som er av betydning, men hvordan tiden brukes. Informasjon som kommer fram på møtet har

betydning for det videre arbeidet og informanten får mulighet til å bli kjent med foreldrene og samtidig opprette kontakt og tillit.

Veilederen om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning til Opplæringsloven (KD2009) kommer med et forslag om at sakkyndig vurdering skal behandles "*innen rimelig tid*" noe som inne bærer at PPT eller skoleeier ikke kan innføre ventelister på utredning av barn/elever. En slik venteliste vil stride mot Opplæringsloven og § 5.1 og rett til spesialundervisning. Den sier ikke eksplisitt noe om hvor lang tid det kan gå før det fattes et enkeltvedtak om spesialundervisning, men at en saksbehandlingstid over tre måneder vil være for lang tid (ibid., s. 77).

En av informantene nevner *tid*, og det kan tolkes som at hun har blitt pålagt av PPT`s ledelse at fra henvisningen er kommet til den er ferdig utarbeidet skal det ikke gå mer enn 3 måneder. Går forslaget om saksbehandlingstid på 3 måneder igjennom kan det påvirke samarbeidet og kvaliteten på sakkyndighetsarbeidet mellom flerspråklige familier og PP – rådgivere. Det kommer fram i utsagnene fra informantene at det er viktig å ha med tolk i samtalen med foreldrene. Samtidig opplever informantene at det er vanskelig å ha med tolk fordi kommunikasjonene mellom informantene og foreldrene blir svekket. Å ha tolk med på inntakssamtalen vil kreve mer tid til for og etterarbeid samt gjennomføring av samtalen.

Jeg mener at informantene anerkjenner foreldrene ved å gi foreldrene sosial verdsettelse i form av at foreldrene møtes med respekt og forståelse når informantene tar hensyn til foreldrenes ønske om å ha med egne venner eller familie som tolk på møtet (jfr. Honneth, 2008). En informant forteller at enkelte familier har et åpent forhold innad i familien noe som tyder på at hun har tilegnet seg kunnskap basert på erfaring fra praksis og knytter det til sine valg når hun skal ha inntakssamtale med flerspråklige familier. Informantenes anerkjennende væremåte bidrar til at foreldrene føler seg verdsatt og at deres sosiale status blir respektert.

Egeberg (2007) skriver at det bør være en selvfølge at det brukes tolk hvis man er usikker på om en eller begge foreldrene forstår og kan utrykke seg på norsk, eller om vi er i tvil om vi kan forklare foreldrene godt nok på norsk. Ved å bruke tolk anerkjenner man flerspråklige foreldre i form av rettigheter foreldrene har til å delta og til å få informasjon. Men utsagn fra

informantene viser at noen flerspråklige foreldre ønsker ikke å ha med tolk på inntakssamtalen fordi de ikke stoler på at tolketjenesten overholder taushetsplikten.

En av informantene legger vekt på å få en god relasjon til foreldrene under inntakssamtalen og hun forteller *”å lytte til foreldrene alene”* og *”å bygge den broen mellom meg og foreldrene”* er vanskelig å få til når en har med tolk i samtalen. Å ha tolk til stedet kan påvirke tilliten og tryggheten for enkelte foreldre i en ukjent og ny situasjon. Kan hende PP – rådgiver også føler situasjonene vanskelig når en må ha tolk til stede, og all kommunikasjon må gå igjennom en tredjeperson.

Selv om informanten tar hensyn til foreldrenes ønske om å utelate tolk i inntakssamtalen, kan det på en annen side føre til komplikasjoner og misforståelser og som en av informantene sa: *”Jeg har lagt merke til at det er veldig viktig å informere om systemet, så foreldrene ikke bare kommer og sier: vi kommer her og ungen min skal dit og dit, de skjønner egentlig ikke hva PPT er”*.

En av informantene fortalte at *”de fleste flerspråklige foreldre mestrer norsk dårlig og det er derfor nødvendig med tolk”*. I dette tilfelle kan det synes som at informanten ikke anerkjenner flerspråklige foreldres egenskaper og potensial. Informanten har allerede gjort seg opp en mening om at flerspråklige foreldre mestrer norsk dårlig. Hvis foreldrene møter en slik holdning kan det oppfattes som krenkelse og mistro til flerspråklige familier (jfr. Gitz – Johansen, 2005).

En annen grunn til informantenes oppfattelse av flerspråklige foreldres norskkompetanse, kan være at hun anvender fagspråk i møte med dem. Anvendes fagspråk kan det hende flerspråklige foreldrene har vanskeligheter med å forstå innholdet og de kan trekke seg tilbake. På den måten neglisjerer PPT at behovet for forståelig informasjon er enda større i forhold til flerspråklige familier, i følge Pihl (2005).

6.6 Samarbeid mellom PP – rådgiver og flerspråklige familier når barnet /eleven har behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning

Når jeg tok opp spørsmål om hvordan informantene samarbeidet med flerspråklige foreldre om spesialundervisning, var det med tanke på opplæringsloven og § 5-4, siste ledd hvor det fremgår følgende: *”Tilbod om spesialundervisning skal så langt råd er, formast ut i samarbeid med eleven og foreldre til eleven, og det skal leggjast stor vekt på deira syn”*.

En av informantene kom med følgende svar:

Jeg pleier å si til foreldrene kanskje at barnet ditt hadde hatt godt av å ha noe ekstra timer i norsk og matte. Men selve time antallet har jeg ikke følt foreldrene har brydd seg så mye om. Det blir skolen og vi som må finne den beste løsningen for eleven.

En annen informant fortalte dette:

Jeg forklarer begrepet spesialundervisning og forklarer at det vil være til beste for barnet slik at barnet skal kunne gjennomføre skolehverdagen på best mulig måte.

Men jeg er veldig bevisst på å spørre foreldrene hva de tenker for det er jo mitt ansvar å forklare. Sånn sett så imøtekommer vi foreldrene veldig mye. Så derfor bruker jeg mye tid på å få dem med på laget hvis de er usikre. De fleste foreldrene ser sine egne begrensninger for de klarer ikke å hjelpe barna sine med lekser og de har dessverre ikke den type utdannelsen eller språket som hjelper barnet.

Og en informant svarte dette:

Men en sjelden gang har det hendt de har spurt, minoritetsforeldre altså. Det blir skolen og vi som må finne den beste løsningen for eleven". Og det kommer an på hvor ressurssterke foreldrene er også, og det er veldig forskjellig med minoritetsspråklige foreldre. Det er det med norsk også. Ehh det er veldig forskjell på hvilket land de kommer fra.

Når jeg stilte spørsmål om rådgiveren opplyste foreldrene om Kunnskapsløftet svarte informantene:

Nei jeg legger ikke så mye vekt på det når jeg snakker med foreldrene". Jeg har faktisk ikke tenkt over dette med kunnskapsløftet, at jeg burde informere om dette og jeg rådfører meg mest med skolen.. ja.

Jeg går ikke så veldig inn i opplæringsloven og snakker om paragrafer nei.

6.6.1 Drøfting av PP – rådgivernes samarbeider med flerspråklige familier når barnet /eleven har behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning

Informantenes svar på hvordan de samarbeidet med foreldrene når barnet /eleven har behov for spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning var uklar, noe som kan indikere at det er lite samarbeid uten om inntakssamtalen mellom flerspråklige foreldre og PP – rådgiverne. Informantene valgte å gi foreldrene beskjed om hva barnet/eleven hadde behov for i stedet for å høre om foreldrene hadde noen synspunkter å komme med.

En av informantene velger å forholde seg til skolen når det gjelder samarbeid om elevens opplæring. Hun begrunner det med at de fleste flerspråklige foreldrene har lite eller ingen kunnskap om skolens opplæring så det begrenser seg selv hva foreldrene kan bidra med. En annen av informantene forteller at hun ikke går så veldig inn i opplæringsloven og snakker om paragrafer til foreldrene, hun velger å si til foreldrene at barnet/eleven vil ha godt av noen timer ekstra i norsk og matte.

Hvis PPT og skolens ledelse unnlater å ta med flerspråklige foreldre i sin vurdering, når barnet /eleven har behov for spesialpedagogisk hjelp/undervisning er det et lovbrudd. Sett ut i fra den rettslige anerkjennelsesfæren til Honnet blir ikke foreldrenes rettigheter anerkjent og foreldrene kan føle tap av selvrespekt og krenkelse i form av ekskludering. I dette tilfellet kan informantenes utsagn om et samarbeid med flerspråklige foreldre og deres barns opplæring ikke anerkjennes på bakgrunn av foreldrenes kunnskap og bakgrunn.

Nørgaard (2005) skriver at « *sfæren for det rettslige området* » ses som krenkelse, når man utelukkes fra bestemte rettigheter og da sies det indirekte at man ikke regner med personens eller gruppens moralske troverdighet eller evne. Det man trodde var en rettighet gjelder ikke for en selv. Å velge og ikke gi flerspråklige foreldre informasjon om rettigheter vil kunne innebære krenkelse og det er snakk om tap av selvaktelse.

I Opplæringsloven § 5-4 siste ledd fremgår følgende: ” *Tilbod om spesialundervisning skal så langt råd er, formast ut i samarbeid med eleven og foreldre til eleven, og det skal leggjast stor vekt på deira syn* ”. Det kan tolkes dit hen at foreldrene har rett til å komme med forslag om hvordan barnets/elevens opplæring kan være når det er snakk om spesialundervisning.

I Meld. St. 6 (2013), står det at offentlige tjenester er viktige verktøy for å utjevne sosiale og økonomiske forskjeller. Det er viktig at disse tjenestene tilpasses befolkningens behov. En

befolkning som endrer seg over tid, vil kreve endringer i det offentlige tjenestetilbudet. Alle innbyggerne i Norge skal tilbys like gode tjenester. Videre skriver de at alle sektorer og myndigheter har selvstendig ansvar for å iverksette tiltak for å nå målene for integreringspoletikk, og for at hele befolkningen, også innvandrere og barna deres, har like muligheter, rettigheter og plikter (ibid., s.10). Det kan tenkes at PPT bør jobbe systemrettet med skolen når det gjelder å inkludere flerspråklige foreldre i skolens opplæring. Skolen og PPT bør sammen endre sine arbeidsrutiner i forbindelse med spesialundervisning og tilpasse seg det mangfoldet som er i hver enkelt kommune.

En av informantene legger vekt på at foreldrene skal ta på alvor det som blir formidlet og at de kan ha en dialog slik at foreldrene følger opp tiltak hjemme. Informanten velger å gi informasjon til foreldrene om det arbeidet som er gjort og formidle hva foreldrene bør gjøre. Informanten nevner dialog og at dialogen mellom informanten og foreldrene skal gå på tiltak som blir satt i gang hjemme. Informanten oppretter på denne måten et foreldresamarbeid og vil være i kontakt med flerspråklige foreldre etter at sakkyndig vurdering er ferdig.

En av informantenes fortalte: *”selve time antallet har jeg ikke følt foreldrene har brydd seg så mye om. Det blir skolen og vi som må finne den beste løsningen for eleven”*. Informanten sier hun har følt at foreldrene ikke har *”brydd”* seg så mye. Hvis flerspråklige foreldre ikke har fått nok og riktig informasjon om hva ekstra timer og spesialundervisning innebærer, vil det være vanskelig for flerspråklige foreldre å komme med forslag eller delta, i diskusjonen om hvordan undervisningen til eleven/barnet skal være. I dette tilfellet velger informanten å følge sin oppfatning av at foreldrene ikke *”bryr seg så mye”* og velger dermed å samarbeide med skolens ledelse istedenfor å inkludere foreldrene.

6.7 PP - rådgivernes kompetanse

Når jeg stilte spørsmål om rådgivernes kompetanse, var jeg ute etter å få vite om informantene hadde relevant formell kunnskap som handlet om flerspråklig foreldresamarbeid i for eksempel mastergradsutdannelsen sin. En informant beskriver sin profesjonsutannelse og bakgrunn slik:

Ja jeg tenker at det hjelper for meg .....det å ha utdannelse å lære å være i samtale .... Respekt.. aksept for den du møter.

En annen informant fortalte dette:

Vi har jo vært borti noe om minoritetsspråklige, prøvd å lære litt om det. Kanskje ett kapittel eller noe sånt. For det meste § 5.1 i Opplæringsloven, lite eller ikke § 1.3 og § 2.8.

Så jeg synes ikke vi har hatt god nok for forståelse for minoritetsspråklig foreldre. Men praksisen som jeg har hatt 8 uker i PPT har gitt meg god innsikt i hva det dreier seg om.

Jeg tenker ikke så veldig over teori som jeg har lest fra studietiden. Personlig har jeg en god del slektninger som er minoritetsspråklige. Så jeg lurer på om ikke jeg bruker min egen erfaring i møte med flerspråklige foreldre.

Og en informant fortalte dette:

Jeg har ingen bakgrunn fra det flerkulturelle. Har hatt om tospråklighet. Ikke noe om kulturforskjeller. Nei. Har ikke hatt om det på studiet, jeg hadde flerkulturell pedagogikk, men det var en liten del før bachelorgraden. Da hadde vi litt om PPT s rolle, men det er lenge siden. Jeg vet ikke om de har det på masterutdanning rettet mot PPT. Jeg har master i spesialpedagogikk og har ikke direkte blitt utdannet rettet mot PPT.

6.7.1 Drøfting av PP - rådgivernes kompetanse

Informantene svarer at de har minimalt eller ingen kompetanse fra masterstudiet som er spesielt rettet mot foreldresamarbeid og flerkulturell pedagogikk. En av informantene var i tvil om tidligere utdanningen hadde med flerkulturell forståelse å gjøre.

Informantene anvender sin egen bakgrunn og erfaringer i yrkesutøvelsen i møte med flerspråklige foreldre. Utsagnet til informantene kan tyde på at fagkompetanse ikke kan forstås alene, men må ses i sammenheng med den praksisen informantene møter til daglig i sitt arbeid som rådgivere. De tre informantene har alle studert ved et universitet og tatt mastergrad eller profesjonsstudie i psykologi. En informant forteller at rådgivning var en del av studiet hun tok, men flerkulturell teori var ikke pensum i studiet, kun om to - språklig opplæring. En av informantene forteller at utdanningen ikke er spesifikt rettet mot PPT, men at hun har hatt litt om PPT`s rolle. Når informanten sier roller, tolker jeg det som arbeidsoppgaver PPT har i kommunen.

Phil (2005) skriver at monokulturell og eurosentrisk utdanningspolitikk, forskning og profesjonsutdanning fører til marginalisering av minoritets elever i segregert spesialundervisning på sviktende forutsetninger. Dette kan samsvare med informantenes utsagn når alle tre forteller at de ikke har hatt teori i flerkulturell pedagogikk når de tok masterutdanning. Informantene bruker erfaringer, opplevelsene samt praksisperioden i studietiden som referanse til flerkulturell forståelse.

På de fleste PPT kontor er det et formelt krav at PP - rådgiverne skal ha mastergrad. Det finnes en studieretning på universitetet i Oslo som har mastergraden rettet mot PPT. En av informantene har tatt denne fordypningen og forteller at de har lært mest om to - språklig opplæring og § 5.1 i opplæringsloven. I St. meld. nr 18(2010 – 2011) stilles det en forventning til at PPT skal være en faglig og kompetent tjeneste. Departementet mener at PPT skal utarbeide sakkyndige vurderinger av god kvalitet som skal gi et godt grunnlag for å avgjøre om det skal fattes vedtak om spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning, eller om det skal settes inn tiltak innenfor rammen av tilpasset opplæring. For å få til dette er det ønske om at PPT har kompetanse til å vurdere behovene til barn og elever med ulik språklig og kulturell bakgrunn. Det er ønskelig at PPT skal ha kompetanse til og vurdere, elevene /barnas behov i forhold til opplæring, men for å få til en god vurdering må foreldrene tas med i vurderingen.

En av informantene sier at det var i praksisperiodene i utdanningen hun tilegnet seg kunnskap om flerkulturell forståelse. De to andre informantene forteller at de som PP – rådgivere i PPT og i møte med flerspråklige foreldre og deres barn/elever har tilegnet seg flerkulturell kompetanse.

Molander og Terum (2010) skriver at profesjon er et yrke som utfører tjenester basert på teoretisk kunnskap ervervet gjennom en spesialisert utdanning og at den er koblet opp mot

---

en spesiell høyere utdanning og forskning. Informantenes utdanning er på høyskole og universitets nivå og den er basert på teoretisk forankring i spesialpedagogikk, psykologi og PPT. Informantenes utsagn gir oss en indikasjon på at de baserer sin kunnskap gjennom erfaring de har tilegnet seg i praksis, men deres teoretiske forankring ligger til grunn for de valg som blir tatt. To av informantene forteller at bruker mye av sin egen erfaring som flerspråklig i møte med foreldrene.

En av informantene forteller at hun ikke har fagkompetanse i flerkulturell forståelse men sier: ” *Jeg har master i spesialpedagogikk og har ikke direkte blitt utdannet rettet mot PPT. Hun forteller at hun ikke kan knytte sin fagkompetanse direkte til flerspråklige foreldresamarbeid, men at hun gjør sine erfaringer gjennom disse møtene.*

Sørheim (2007) skriver at kultur er ikke noe tingliggjort og statisk som kan møtes. Det er alltid mennesker som møtes, men menneskene er preget av sin kulturelle bakgrunn, sin måte å forstå verden på, sine holdninger og verdier og handlingsmønstre. I møtet lærer man i større eller mindre grad å mestre ulike kulturelle sammenhenger og når man gjør det, tilegner man seg kulturell kompetanse. Informantene møter daglig mennesker i sin jobb som PP – rådgivere og det er i disse møtene informantene tilegner seg kulturell kompetanse noe som kommer fram i to av utsagnene.

Gule (2010) skriver om kulturelle verdier og normer som innenfor gitte kulturer kan oppleves som vanskelig for profesjonsutøvere. Han mener det er viktig at profesjonen innehar flerkulturell kompetanse slik at familien blir møtt med forståelse. En av informantene fortalte at hun hadde sine erfaringer fra noen kulturer og land, men utdypet ikke hva erfaringene besto i og hva de gjorde med hennes holdning og anerkjennelse til de enkelte kulturene.

En annen informant ga uttrykk for at familier fra forskjellige land var ”*sånn*”... og ”*sånn*”, men det kom ikke fram hva som var ”*sånn*”. Det kan tolkes på flere måter. Kan hende informantene jobber i et miljø som har en bestemt oppfatning og bilde av flerspråklige familiene, og at hun velger bevisst eller ubevisst å være en del av det.

En annen tolkning kan være at hun velger å forhåndsdomme foreldrene uten å ha undersøkt hva det egentlig dreier seg om, noe som kan skyldes mangel på kunnskap, hvor vi lager oss et stereotype bilde av ”de andre” basert på enkeltepisodes, medieoppslag eller rykter og antagelser (Sand, 2008, s.80).

6.8 PP – rådgivernes refleksjon av begrepet anerkjennelse i møte med flerspråklig familier.

Når jeg stilte spørsmål om begrepet anerkjennelse, var jeg ute etter å få tak i hvilken betydning PP – rådgiverne la i begrepet anerkjennelse og om eventuelt hvordan de møter flerspråklige foreldre med anerkjennelse i inntakssamtalen. Informantene svarte ganske likt når de fortalte hvilken betydning anerkjennelses begrep hadde for dem. Her kommer noen av utsagnene:

Vise aksept, respekt, vise anerkjennelse til foreldrene som kommer til meg det betyr at jeg verdsetter det de sier og at det er noe som er viktig for dem og at jeg klarer å forholde meg til dem.

Jeg har selv opplevd hvor vanskelig det er å møte en annen kultur med litt andre normer og koder og språk. Selv om jeg kommer i fra et europisk land har det vært vanskelig for meg også. Jeg har selv opplevd hvor vanskelig det er. Fordi jeg selv er minoritetspråklig.

Å bli anerkjent i det arbeidet jeg gjør og være den personen, men hvis jeg tenker i forhold til foreldrene, så er det å anerkjenne den historie bakgrunnen de har og den personligheten de er og uansett om de er utdannet eller ikke.

Det er derfor jeg mener at det å lytte til foreldrene, la de fortelle litt om seg selv slik at foreldrene skal føle at vi respekterer dem som personer.

Informantene la vekt på å vise anerkjennelse i måten de gikk kledd, måten de hilste på, bruk av blikkontakt, hvor i rommet de satt og hvem de henvendte seg til i samtalen. Her kommer noen av utsagnene fra informantene:

Jeg hilser alltid, håndhilser, uansett, selv om de ikke kommer med hånden. For det er vår kultur. Det betyr ikke at jeg ikke anerkjenner dem selv om jeg gjør det.

Jeg passer på hvordan jeg kler meg. Når jeg skal møte somaliske foreldre. Har aldri på meg noe som kan virke utfordrene. Det er viktig for meg. Jeg er veldig bevisst på dette i møte med foreldre. Tenker på det. Kroppsspråk og hvordan de anerkjenner meg gir føringer for samtalen. Ja de skal jo respektere meg for den jeg er. Jeg kan jo miste respekt hvis jeg har på kort skjørt og veldig utringet t-skirt. Jeg er vant med skolen i fra hjemlandet. Mye mer konservativt og striksere. I forhold til her. Litt strengere rammer. Litt mer respekt for jobben, autoriteter, osv.

6.8.1 Drøfting av PP – rådgivernes refleksjon rundt begrepet anerkjennelse

Informantene la vekt på å vise respekt og verdsette foreldrene ved å lytte til dem, passe på hvordan de gikk kledd, ha/ikke ha blikkontakt og å håndhilse. En informant sa at det var viktig å godta og respektere at alle kulturer er likeverdige. Sosial verdsettelse er vesentlig på de områdene hvor man adskiller seg fra hverandre og ikke kun på de områdene hvor man ligner på hverandre. Anerkjennelse er ikke passiv toleranse hvor en aksepterer den andres forskjell. Anerkjennelsen krever en oppriktig interesse for det spesielle ved den andre personen (Axel Honneth, 2008). Informantene ga uttrykk for å vise respekt ved å lytte til foreldrene, møte dem med forståelse og tilpasse seg situasjonen etter hvilke familier de hadde samtale med.

En av informantene forteller at hun selv har vært i samme situasjon som ny innflytter til Norge og kjenner igjen sine egne følelser når hun møter flerspråklige familier. Med bakgrunn i egne erfaringer velger informanten å møte flerspråklige foreldre med anerkjennelse i form av oppmerksomhet og forståelse. I kjærlighetsfæren må en oppleve oppmerksomhet, respekt og sosial verdsettelse og det er igjennom anerkjennelse i kjærlighetsfæren at det skapes forutsetning for deltagelse i intersubjektive relasjoner. Honneth sier at Hegels formulering av kjærlighet må forstås som ” *det å være deg selv i en fremmed*”. Dette viser seg i informantens utsagn når hun kjenner seg igjen i møte med flerspråklige foreldre noe som igjen fører til at hun tar hensyn til hvordan hun møter andre i samme situasjon (Honneth, 2008).

6.9 PP – rådgivernes samarbeid innad i PPT med tanke på flerspråklige foreldre og inntakssamtalen.

Under dette punktet ønsket jeg å få vite om PP – rådgiverne delte sin kompetanse med andre på kontoret og på hvilken måte dette eventuelt skjedde. Jeg stilte for eksempel spørsmål om temaet *flerspråklig foreldresamarbeid* var noe de diskuterte på møter, fagdager med mer.

Informantene kom med utsagn som:

”Jeg husker ikke at det har vært tema? det første møte med minoritetsspråklige familier. Temaene som blir tatt opp går mest ut på individrettet, systemrettet arbeid mot skolen. Snakker mer om familien, for eksempel relasjon med familien osv. men det går via samtaler med kollegaer i gangen eller på kontoret...”

Når jeg spurte informanten om de hadde noen form for veiledning etter en inntakssamtale, svarte hun:

”Det er tilfeldig, nå har vi et godt team og et godt miljø, men eh, men det finnes ikke at det er satt av tid for det.”

”Møtene er blitt mer borte for de vi ikke har tid og det er krav om å bli ferdig med en sak på tre mnd. Men vi har blitt enig om at vi skal begynne med møter igjen fordi vi lærer så mye av å dele kompetansen”.

”Mye samarbeid, vi har åpne dører, alltid en vi kan rådføre oss med. Drøfter masse saker med kollegaene mine. Når jeg lurar på noe går jeg og banker på. Alltid rom for å drøfte. Tar med meg hele journalen, drøfter helheten eller bare ”lufte” seg litt hvis en har opplevd noe. Veldig godt arbeidsmiljø hos oss”.

Når jeg spør informanten om hvilke temaer de pleier å ha på møtene svarte en av informantene:

”Temaene som blir tatt opp går mest ut på individrettet, systemrettet arbeid mot skolen”.

En annen sa: *”Alt mulig, en pp - rådgiver ansvarlig. Tester, alt mulig, tema om foreldresamtale, nei, det er i lunsjen...(latter)...”*

Og den tredje svarte: *"Vi har fag team, men ikke akkurat foreldresamarbeid med flerspråklige. Men vi skulle jo ønske at vi hadde det, men vi drøfter ikke familiens bakgrunn i fora. Nei det er en kjempeutfordring og det er vanskelig. Vi har ikke tid i dag"*.

6.9.1 Drøfting av PP - rådgivernes samarbeid innad i PPT med tanke på flerspråklige foreldre og inntakssamtalen:

Informantene forteller at når de drøfter saker som omhandler flerspråklige foreldre blir det som regel i form av uformelle møter i gangen eller på kontorene til hverandre. Informantene er samstemte om at team og fagmøter er viktige møtesteder for å utveksle erfaringer, kompetanse og drøfte saker. De har av og til fagmøter hvor de går igjennom hvilke tester/kartlegging som skal brukes når de møter flerspråklige barn/elever. Den første informant forteller at det for tiden er mye fokus rettet mot testing og hva som skal brukes av tester når de har elever/barn fra flerspråklige familier. Informantene ser viktigheten av å dele på kompetanse og ønsker flere møter enn de har i dag. Den andre informant forteller at det er godt arbeidsmiljø og at det alltid er åpne dører for å kunne diskutere saker. Den tredje informant sier at for å kunne diskutere saker må det være et trygt og godt miljø.

En av informantene forteller at hun jobber for det meste selvstendig og at de kun drøfter saker når de kommer til tiltak eleven /barnet har behov for. Som regel velger hun å drøfte saker med dem hun har et venneforhold til. Å opprette venneforhold på arbeidsplassen er ikke uvanlig, men det kan virke segregerende på medarbeidere og kan føre til missnøye og usikkerhet blant kollegaer. Hvis en kun drøfter saker med den en har opprettet vennskap til på jobb kan drøftingen bli intern og kvaliteten på arbeidet bli svekket. Saker som kan være vanskelig bør løftes til PPTs ukentlige møter slik at saken blir drøftet ut i fra flere synspunkt noe som vil styrke PPTs arbeid.

Informantene uttrykker at møtene forsvinner i sakkyndighetsarbeid noe som skyldes at de PPT kontorene som informantene jobber på har innført en *3 måneders frist* som betyr at den sakkyndig vurderingen skal være ferdig innen tre måneder fra den er henvist til PPT og til den er ferdig skrevet (jfr. kapittel.1.3.8).

En av informantene forteller at det er i lunsjen eller i uformelle møter de tar opp flerspråklige foreldresamtaler. Hun nevner tidspress som en faktor, og at det er en kjempeutfordring med de nye fristene PPT i hennes kommune har laget. Fristene kom i kjølevannet av veilederen for spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning til opplæringsloven som foreslår at det

skal ikke gå mer enn tre mnd fra saken blir henvist PPT til den er ferdig utredet. Forslaget kom som et tiltak for å få ned ventelistene på PPT kontorene.

En av informantene forteller at det er ikke så mye fokus på foreldresamarbeid og at det er skolen som skal følge opp familien. Det kan skyldes at PPTs virksomhet er hjemlet i Opplæringsloven § 5-6 hvor det står at tjenesten skal hjelpe skolen i arbeid med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlig behov. Det står lite eller ingenting om hva foreldresamarbeid skal bestå i annet enn at foreldrene skal så langt det er mulig være med å samarbeide om elevens spesialundervisning, og det skal legges stor vekt på deres syn (Opplæringsloven, 2012).

I NOVA rapport 13/2002 skrevet av Nordahl og Skilbrei hvor de kartlegger skole - hjem samarbeid tar de opp foreldrenes medbestemmelse for barnet/elevens læring. De skriver at medbestemmelse kan skape utfordringer mellom skole - hjem og at det ikke bestandig er like hensiktsmessig i alle sammenhenger i skolen. Kartleggingen viste at foreldrene var veldig fornøyd med informasjonen de fikk, og at de derfor bør ha kunnskaper om skole og opplæring. Spørsmålet de stilte var om det var manglende kunnskapsmessige forutsetninger hos foreldrene som gjorde at det var vanskelig med medbestemmelse, eller om det var innstillinger, tradisjoner og kulturen i skolen som ikke gir rom for foreldremedvirkning (ibid., s. 95). Det kan se ut som om kartleggingen til Nordahl og Skilbrei (2002) er like aktuell i dag når informanten forteller at hun ikke har så mye fokus på å samarbeide med flerspråklige foreldre om opplæringen til barnet/eleven, men legger det til skolens ansvarsoppgaver. Det kom fram i undersøkelsen at lærerne antok at foreldrene overlot opplæringsansvaret til dem fordi foreldrene ikke hadde god nok fagkunnskap og at foreldrene viste tillit til skolen når det gjaldt hvordan lærerne forvaltet ansvaret med barna på en fornuftig måte. Det kan virke som om denne holdningen er like gjeldende i dag hos informanten og PPT når hun velger og samarbeide med skolen og ikke med foreldrene.

Informantene forteller at fagmøtene er basert på å heve rådgivernes kompetanse og at det meste av innholdet på møtene er rettet mot testing av elever med norsk som andrespråk. St. meld nr 18 kommer med forslag at det er behov for kompetanseheving av PPT's personalet slik at de kan møte behovene som melder seg. Jeg tolker at den kompetansen PPT i dette tilfellet har behov for er testing av flerspråklige barn/ elever og ikke om flerspråklige foreldresamarbeid og dens betydning for barnet/elevens opplæring i barnehagen /skolen.

Informantene deler på kompetanse når det gjelder foreldresamtaler med flerspråklige foreldre, men det skjer i de uformelle møtene. Når det er fagdager eller teammøter deler informantene kunnskap som handler om testing, nye rutiner etc. I et sosiokulturelt perspektiv skjer de vanligste former for læring gjennom at en person deltar i ulike virksomheter som er utformet som en sosial praksis hvor mennesker er direkte eller indirekte i samspill med hverandre. Deltakeren danner en eller annen form for sosial tilhørighet og i et fellesskap lærer man også noe av hverandre (Nygren, 2004). Det foregår deling av kompetanse i følge informantene, men kompetansedelingen om det første møte med flerspråklige familier er ikke satt i system, og det foregår en på et mer uformelt plan.

6.10 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg drøftet og analysert funn fra intervjuene med informantene. Informantenes utsagn viser at de har fokus på at foreldrene skal kontaktes muntlig før det sender ut skriftlig innkalling, en av informantene hadde møte på skolene slik at mødrene kunne komme, de hadde tolk på møtene hvis det var ønskelig og informanten var opptatt av å gi informasjon om tjenesten. Uttaleser som kom fram i undersøkelsen tyder på at informantene legger til rette for at foreldrene skal komme til inntakssamtalen, men det kom ikke tydelig fram hvordan informantene la til rette for at foreldrene skulle delta i inntakssamtalen med tanke på barnets opplæring med mer. Informantene var mer opptatt av å fortelle hva som var best for barnet og så det som naturlig å samarbeide med skolen eller barnehagen når det var snakk om spesialpedagogiske timer. Informantene var godt forberedt til møtene med foreldrene og det kom fram at de hadde en felles forståelse av begrepet anerkjennelse som var å vise respekt, lytte til foreldrene og møte de med ydmykhet og forståelse. Når det gjaldt møter hadde informantene teammøter og fagmøter, men der var temaene ofte nye tester og hvordan få PPT til å jobbe mer systemrettet. Informantene hadde uformelle møter når det gjaldt foreldresamarbeid, samtalene foregikk da på hverandres kontorer, i lunsjpausen eller i korridorene. Informantene hadde ikke teori om flerkulutrell forståelse i masterutdanningen sin og det kom fram at det de hadde lært var erfaringsbasert i jobb som PP – rådgiver og i møtet med foreldrene. Det foregikk en deling av kompetanse, men den var uformell og erfaringsbasert og ikke satt i system.

I neste kapittel kommer en oppsummerende drøftning hvor jeg belyser funn opp mot Honneths teori, teori om profesjon samt tidligere forskning på feltet.

7 Oppsummerende drøftning

Formålet med denne undersøkelsen har vært å se nærmere på hvordan PP – rådgivere legger til rette for at flerspråklige foreldre kan delta i inntakssamtalen og om anerkjennelse av foreldrenes flerkulturelle bakgrunn kan bidra til å åpne opp for deltagelse av foreldrene i samtalen. Oppgaven belyser både PP – rådgivernes forutsetning for å møte flerspråklige foreldre og hvilken betydning anerkjennelse av foreldrenes flerkulturelle bakgrunn kan være med på å styrke samarbeidet.

For å få frem informantenes subjektive opplevelser, har jeg brukt en fenomenologisk tilnærming gjennom semistrukturert intervju som metode. Jeg valgte å intervju tre PP – rådgivere fra tre forskjellige team i PPT. Alle tre informantene hadde masterutdanning og erfaring med å møte flerspråklige familier. I min analyse ønsket jeg å få fram informantens opplevelser i sitt daglige virke.

Undersøkelsen min er liten og vil ikke kunne generaliseres til en allmenn oppfatning og opplevelse av andre PP – rådgivere, men det som kommer fram i utsagnene til mine informanter mener jeg viktig informasjon om hvordan PP – rådgivere jobber i dag og om hvordan deres erfaring og refleksjon kan fremme foreldresamarbeidet med flerspråklige familier.

PP - rådgivernes holdning og verdisyn gjenspeiler seg i måten anerkjennelse kommer til syne i møte med flerspråklige foreldre. I møte med den andre må det være en anerkjennelse bestående av respekt og en forståelse og interesse til stede. Som PP – rådgiver og profesjonell yrkesutøver bør en ha som utgangspunkt å være til stede i den annens livsverden. Det bør være et møte hvor foreldre og PP – rådgivere forstår hverandre og respekterer hverandre som likesinnede. Det er PPT som har ansvaret for at dette skjer i samarbeidet. Flerspråklige foreldre kan oppleve en form for krenkelse knyttet til den rettlige sfære gjennom å bli utelatt når det gjelder tiltak som angår barnet/elevens opplæring.

Flerspråklige foreldre kan i den solidariske sfæren oppleve å miste rettigheter, føle ydmykelse og marginalisering av familiens identitet som ikke passer inn i formen som PPT har utarbeidet når PP – rådgiverne velger å samarbeide med skolen om barnets opplæring og utelater foreldrene i å delta om rettigheter de faktisk har (Axel Honneth, 2008).

To av rådgiverne mente at flerspråklige foreldre ikke hadde kunnskap nok om opplæringen til elevene, og at det beste for barnet var at de takket ja til det tilbudet som ble fremmet. Kanskje har noen foreldre liten eller ingen kjennskap til de offentlige hjelpeinstansene til å mene noe, bestemme eller å ta avgjørelser om de rammer og systemer som PPT og skolen jobber innenfor. Det kan føre til at de opplever at det kan virke truende eller at de resignerer og trekker seg tilbake. Det er derfor viktig å gi informasjon som gjør at foreldrene får kunnskap om skolens og PPT`s ramme for å kunne forstå hva et samarbeid kan innebære. Kanskje det er viktig å gi informasjon om PPT før inntakssamtalen? Det er universelle rettigheter som gir likeverdig solidaritet og et felles mål må være at alle kan ta del i samfunnet og føle seg likeverdig og fullt intrigert i den solidariske sfæren (Honneth, 2012).

PP – rådgiverne kontaktet foreldrene på telefon slik at de fikk mulighet til å bestille tolk og avtale tid som passet foreldrene, var et uttrykk for anerkjennelse. En av informantene lot være å bestille tolk og mente det var viktig at foreldrene kom, selv om møte ikke ble det hun hadde tenkt når ikke tolk var til stede og kunne oversette. Er anerkjennelse i dette tilfellet likestilt med toleranse? Eller er problemstillingen den at PP – rådgiver tolerer at foreldrene ikke vil ha tolk og på den måten innfrir foreldrenes ønske. Er denne innfrielsen en anerkjennelse av foreldrene? Det kan det se ut som om PP – rådgiverne godtar foreldrene behov så lenge de imøtekommer PPT`s betingelser som i dette tilfelle handler om at PP – rådgiveren er pålagt å ha inntakssamtale med foreldrene.

En annen informant hadde bestandig møtene på skolen til eleven fordi dette var et kjent sted for foreldrene, og hun erfarte at mange flerspråklige mødre vegret seg for å komme hvis de måtte ta T- banen. Informanten imøtekom mødre ved å holde møtene på skolen og mødrene fikk på den måten delta på inntakssamtalen. I Honneths solidariske sfære vil mødrene i dette tilfellet anerkjennes i form av sosial verdsettelse ved å delta på inntakssamtalen. Mødrene får mulighet til å knytte kontakt og opprette et samarbeid med PP – rådgiver. Hvis informanten hadde utelatt å ta hensyn til hvor inntakssamtalen holdes ville det i dette tilfellet ført til krenkelse i den solidariske sfæren som er knyttet til at individer erfarer å bli satt utenfor sosiale fellesskaper som erkjenner deres ressurser og evner. Her handler det om sosial status og tap av personlig verdsettelse.

Axel Honnet (2008) skriver at samfunnet og enkeltmennesker må ha kunnskap om hva det innebærer å ha en annen kultur og identitetsbakgrunn. For at PPT skal kunne anerkjenne foreldre med flerkulturell bakgrunn bør tjenesten inneha kunnskap som bidrar til likeverdig behandling om du er majoritet eller minoritet. Er PPT's kompetanse mangelfull bør kunnskap som trengs etableres og tjenesten bør samtidig endre sin tradisjonelle måte å drive tjeneste på. Sett ut i fra Honneths perspektiv vil flerspråklige foreldre oppnå anerkjennelse i form av sosial verdsettelse som bygger på at individet anerkjennes for sin livsstil, prestasjoner, egenskaper og handlinger som vil komme til uttrykk gjennom kontakten mellom PP – rådgiver/PPT og foreldre.

PPT kan utarbeide en felles plattform som tar høyde for et samfunn bestående av et mangfold av mennesker fra ulike kulturer og ulik økonomisk/sosial bakgrunn selv om det kan være ukjent for PP - rådgivernes egen bakgrunn og identitet (Gitz – Johansen, 2009). Hvis PPT unnlater å ta med foreldrenes erfaring og sosiokulturelle bakgrunn i sin sakkyndigvurdering kan flerspråklige foreldrene komme til kort og i verste fall føle skam over sin egen identitet i inntakssamtalen og det vil oppstå en form for krenkelse i den solidariske sfæren (Honneth 2006,s.180).

Informantene mente at de møtte foreldrene med anerkjennelse ved å lytte, vise respekt, være bevisst hvordan de gikk kledd og tok hensyn til foreldrene hvor møtene skulle være og om de skulle ha med tolk på møtene eller ikke.

Det kom ikke fram i utsagnene til informantene om PPT hadde utarbeidet en visjon som handlet om å anerkjenne den sosiale, kulturelle og språklige forskjellighet som i dag kjennetegner mange kommuner, skoler og barnehager. Det som kom fram i utsagnene til de tre informantene var at de hadde en mal som de fulgte i inntakssamtalen. En mal med spørsmål som var ment som en hjelp for å få mest mulig informasjon om barnet/ elevens vansker. Malen inneholdt ingen konkrete punkter hvor anerkjennelse av foreldrenes bakgrunn med mer kunne komme fram.

Utsagnene til informantene er i tråd med Opplæringsloven 2010, kap.5.2.1 som legger vekt på at PPT skal tilpasse sin kommunikasjon og tilgjengelighet til minoritetsspråklige og nasjonale minoriteter. Hva vil det si for PPT å tilpasse sin kommunikasjon og tilgjengelighet? PP-rådgiveren la vekt på å gi foreldrene informasjon om tjenesten, de ønsket

---

å ha med tolk når de hadde møter, men de så samtidig at bruk av tolk kunne føre til at noen av foreldrene vegret seg for å gi viktig informasjon. En av informantene valgte å ha samtale uten tolk for de hun ønsket å bygge den broen og oppnå den tilliten som var nødvendig for å kunne få til et godt samarbeid som hun uttrykte det. Informantene fortalte at det var vanskelig å ha samtale med foreldrene når de ikke hadde begreper i sitt morsmål som hadde samme betydning som informantenes noe som førte til at meningen med det som ble sagt ikke kom ordentlig fram.

Dette stemmer med det Sørheim (2007) erfarte i sin undersøkelse hvor hun skriver at helsepersonell er opptatt av å komme med sin fagkunnskap, arbeidsrutiner og tiltak i stedet for å ta hensyn og tilpasse sin kommunikasjon til minoritetspråklige foreldre som ikke har samme forutsetning for å forstå hva som blir sagt.

For å kunne anerkjenne et annet menneske må rettigheter til likebehandling bygge på at alle mennesker er like mye verd (Honneth, 2008). PP – rådgiverne viste anerkjennelse på flere måter i samarbeidet med foreldrene i inntakssamtalen og sakkyndighetsarbeidet. Men de unnlot å ta foreldrene med når de skulle planlegge opplæring til eleven/barnet. En av informantene fortalte når de kom til planlegging av barnet/elevens opplæring var det PPT og skolen som tok seg av. Hun begrunnet det med at foreldrene så sine begrensninger i blant annet foreldrenes språklige utfordring og kjennskap til skolens planer. Det kan hende at noen flerspråklige familier har liten eller ingen erfaring med det norske skolesystemet som igjen gjør at det kan være vanskelig å sette seg inn i eleven/barnets opplæring. Kanskje PPT og skolen må tenke annerledes når det gjelder samarbeid?

Hvis flerspråklige foreldre opplever og ikke å bli møtt med anerkjennelse for sin identitet og erfaring som foreldre i inntakssamtalen med PPT, vil foreldrene i den rettslige og solidariske sfæren kunne føle krenkelse eller former for ringakt som nedverdiggelse og ekskludering. En kan undre seg over at det fortsatt finnes en slik holdning blant opplæringsinstitusjoner og offentlige etater når vi lever i en globalisert tid, hvor ting endrer seg raskt, noen flytter ut og andre flytter inn (jfr. Hylland Eriksen og Sørheim, 2009).

To av informantene ga uttrykk for at det er vanskelig og arbeide med flerspråklige foreldre. Jeg stiller spørsmål om hvordan PP – rådgiverne tolker disse vanskelighetene? Går vanskelighetene ut på at vi raskt ser på familiens mangler, som for eksempel manglende språkferdigheter i norsk, ressursvake foreldre, barn med svake skoleprestasjoner med mer.

Eller kan PPT se på vanskeligheter som uttrykk for at relasjonene mellom familien og PPT kan bli bedre? (jfr. Gitz – Johansen, 2009). Når jeg skriver relasjon tenker jeg først og fremst på PPT's holdning og verdisyn som gjenspeiler seg i møte med andre mennesker. PP – rådgiverne så på anerkjennelse som: å vise respekt, være lyttende og ta foreldrene på alvor. Er PPT's anerkjennelse av flerspråklige foreldre tuftet på et verdifelleskap hvor PPT og foreldrene gir hverandre sosial verdsettelse? eller er det først og fremst PPT som innehar de riktige svarene, den riktige pedagogiske tenkemåten som er tilpasset skolen, barnehagen og majoritetssamfunnet? En kan stille seg mange spørsmål og jeg har kun fått et lite innblikk i hvordan PPT utfører inntakssamtalen med flerspråklige foreldre.

Heggen (2010) tar opp begrepet *kollektiv identitet* som er knyttet til grupper, virksomheter, profesjoner og samfunn. Han skriver at dersom vi tenker oss kollektiv identitet som en videreføring av selvidentitet, vil det innebære et kollektiv med felles referanser eller som ”*kjenner seg igjen*” og vil skape et kollektivt handlingsgrunnlag. Den kan se ut til at PPT har et kollektivt handlingsgrunnlag og at PP – rådgiverne handler ut i fra gitte rammer som er bestemt av ledelsen i PPT, kommunen, fylket og staten. Slik jeg ser det må PPT ta høyde for å utvikle sitt tverrvitenskaplig teoretiske perspektiv som inkluderer et mangfold og ikke et segregerende samfunn bestående av VI(majoritet) og DE(minoritet) (Pihl, 2005).

PP – rådgiveren innehar formell kompetanse på masternivå og de samtykker i at de har lite eller ingen bolk i studiet som er rettet mot flerkulturell forståelse. Informantene viser til erfaring og sier de handler ut i fra det. Pettersen og Simonsen (2010) stiller spørsmål om hva som skjer i møtet mellom profesjonsutøveren og de menneskene som han eller hun er satt til å betjene eller hjelpe. Som oftest finnes det ikke noe enstydig svar, men en måte og vurdere forholdet mellom profesjonsutøver og klient/bruker på er å se hvordan hver enkelt profesjonsutøvers dømmekraft kommer til uttrykk. Med dømmekraft mener Pettersen og Simonsen menneskers refleksjon og handling i møte med et annet menneske. De viser til Høylund og Juul (2005) som skiller mellom tre typer dømmekraft (jfr. Kapittel 3.4.3). I følge dem er den sosiale dømmekraft satt sammen av menneskenes livserfaring, profesjonsfaglig innsikt og rettslige forhold. Det kommer fram i utsagnene at PP – rådgiverne baserer sin kunnskap på erfaring de har fått i praksis.

PP – rådgiverne fremhever teammøter og fagmøter som viktige arenaer for utveksling av kompetanse og drøfting av saker. Fagmøtenes innhold dreier seg mest om testkompetanse og hvilke tester som en kan benytte i utredningen av to/flerspråklig barn/elever. Inntakssamtalen med flerspråklig familier var ikke tema på møtene, men var det noe PP – rådgiver lurte på

---

eller synes var vanskelig ble det tatt opp i korridorene, på kontorene eller i lunsjen. Det ble uformelle møter /samtaler hvor rådgiverne oppsøkte PP - rådgivere med kompetanse på feltet.

Yrkesidentitet og læring skjer i deltagelse med et bestemt praksisfellesskap som hos PP – rådgiverne er på team møter og fagdager hvor de deler på erfaringer og får faglig innputt på aktuelle temaer som ledelsen i samråd med PP – rådgivere ønsker. Ofte omhandler temaer på fagmøtene aktuelt stoff som har med PPT's arbeidsrutiner å gjøre, sakkyndighetsarbeid, systemrettet arbeid osv. Det kan virke som om PP – tjenestene informantene var ansatt i hadde opparbeidet seg en kultur om at fagmøter, teammøter skulle inneholde nye tester, de siste Meld. St, og andre rapporter fra staten som omhandlet PPTs framtidige funksjon i veldferdsstaten. Det var ikke prioritert fagmøter hvor problemstillinger som for eksempel foreldresamarbeid og saker som handlet om hvordan får flerspårklige foreldre til å delta i inntakssamtalen, noe som kan tyde på at PPT ikke så på foreldresamarbeid som sin nærliggende viktigste arbeidsområde.

Heggen (2010) skriver at yrkesidentitet og praksis blir sett på som to gjensidige deler ved læringsprosessen. Læring kan ikke oppfattes uavhengig av den konteksten den skjer i, og heller ikke til en intellektuell, kognitiv prosess. Det vil si at PP – rådgivernes erfaring bygger på deres fagkunnskap, deres verdier og holdning til andre mennesker og hvordan dette kommer til syne i en inntakssamtale.

Som profesjonsutøver blir man lært inn i tradisjonsbestemte og faglige mønstre som finnes i institusjoner man jobber innenfor. I dette tilfellet handler det om informantene og tjenesten de er ansatt i. I arbeidet anvender PP -rådgiver kunnskap som er tilegnet gjennom utdanning. PP – rådgiveren arbeider innenfor områder som bygger på, legger vekt på og fremmer noen spesielle typer kunnskaper. Og i følge Høylund og Juul (2005) er ” *Den institusjonelle dømmekraften* ”(jfr. Kapittel 3.4.3) noe som utgjør en faglig – moralsk kode for hvordan profesjonsutøveren skal og bør utføre arbeidet sitt. Med tanke på at PP – rådgiverne hadde uformelle møter som omhandlet foreldresamarbeid kan det tenkes at PPT bør omstrukturere møtene sine slik at også foreldresamarbeid, er et like aktuelt tema på møtene som testkompetanse og systemrettet arbeid. Med slike møter får PP – rådgiverne mulighet til å reflektere over egen praksis og dele erfaring med kollegaer.

PP – rådgiverne ga utrykk for at det er skolen som følger opp foreldrene og eleven, men poengterte at det er viktig med tverrfaglig samarbeid i kommunen. Informantene ga utrykk for at de ikke har *tid* nok og at det var en kjempeutfordring og få til et godt foreldresamarbeid når de måtte forholde seg til at den sakkyndige vurderingen skulle være ferdig innen tre måneder. Det kan virke som om PP – rådgiverne jobber i PP - tjenester hvor lederne i følger opp og lager rammer for tjenesten ut i fra de siste Meld. St, NOU rapporter og Veileder for spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning til Opplæringsloven. Ut i fra rådgivernes utsagn kan det virke som om PPT må tilpasse seg de lover og regler samt føringer politikere og kommunen bestemmer. PP - rådgiverne kommer i en lojalitetskonflikt som innebærer at de på den ene siden ønsker å bruke mer tid på foreldrene men på den andre siden blir innhentet av krav fra offentlige myndigheter om å bli mer effektiv.

PPT skal forvalte kunnskap og kompetanse og utøve en praksis som er knyttet til verdier og normer i møte med andre mennesker. PP – rådgiverens kunnskap og kompetanse er ikke noe som bare farger møtet mellom dem og flerspråklige familier, men det er også et møte mellom mennesker som er preget av sin kulturelle bakgrunn, sin måte å forstå verden på, sine holdninger og verdier og handlingsmønstre (jfr. s 70). Informantene som jeg har vært så heldig å intervjuer viser at de innehar god og faglig kompetanse på hva det innebærer å jobbe i PPT, men fagkunnskap om flerkulturell forståelse hadde de i mindre grad. Den er erfaringsbasert ut i fra praksis som for eksempel møter PP – rådgivere har med flerspråklige foreldre.

8 Avsluttende refleksjoner

Informasjon og kunnskap som kommer fram i denne undersøkelsen kan være med på å gi en pekepinn på hvordan en møter andre mennesker med anerkjennelse i en sårbar og for mange flerspråklige foreldre ukjent situasjon. PPT bør undersøke hvilke forestillinger en har om foreldrene, og om disse forestillingene er et godt utgangspunkt for en anerkjennende pedagogisk imøtekommenhet?

En kan spørre seg selv: Hvilke foreldre har man et lett og naturlig forhold til? Er det foreldre hvor en lett kan i gjenkjenne seg selv, sine holdninger og verdier? Hva er det som gjør at enkelte foreldre en møter er vanskelig å opprette kontakt med? Er det fordi deres måte å være på er langt i fra ens egen forståelse eller ubeviste verdier?

Alle som jobber i PPT bør involveres i slike diskusjoner og særlig ledelsen må ha vilje til å forandre PPTs verdisyn mot en mer flerkulturell og anerkjennende innstilling.

Skal flerspråklige foreldre kunne kjenne seg igjen når de kommer til PPT og inntakssamtalen bør samtalen inneholde felles referanser, foreldrene bør ha fått informasjon på forhånd om tjenesten slik at de vet hva en PP – tjeneste er og tjenestenes rolle i samarbeid med andre instanser som for eksempel skole/barnehage, helsestasjon og barnevern.

For at PPT skal kunne anerkjenne flerspråklige foreldre er det behov for en flerkulturell forståelse, kompetanseheving av PP- rådgiverne innenfor et flerkulturelt samfunn, endringskompetanse og bevisstgjøring av PPTs verdisyn og holdninger. PPT er underlagt kommunen som gjennom lover, forskrifter og rammeplaner legger føringer for hvilke arbeidsoppgaver tjenesten skal utføre.

En anerkjennelse av foreldresamarbeid og PPT bør være at en anerkjenner foreldrene, deres bakgrunn og livshistorie. For å få til dette må en se mangfoldet, styrken, og lytte til foreldrenes erfaringer og forhistorie. Involver foreldrene i det arbeidet som blir gjort i PPT og etterspør deres erfaringer. Flerkulturalitet handler om fellesskap, borgelige rettigheter og anerkjennelse av mangfoldet. Flerkulturalitet handler om oss, alle sammen og ikke de andre, det dreier seg ikke om minoriteter, men et mangfold av kulturelle meningsdannelser og praksiser. PPT er bundet til lover, forskrifter og rammeplaner og vi må spørre oss hvor mye av dette rammeverket er preget av en norsk politiske majoritetskultur (Østberg, 2009). Jeg håper denne oppgaven kan inspirere flere til å engasjere seg i arbeidet med flerspråklige

foreldre og på hvilken måte inntakssamtalen kan bli et møte hvor foreldre deltar og opplever anerkjennelse i form av å bli møtt med respekt, føle selvrespekt og selvverdsettelse.

---

9 Litteraturliste

Aasen, A. M., A. K. Kostøl, et al. (2010). *"Onger er rare"*: evaluering av spesialundervisning i Østre Toten kommune. Elverum, Høgskolen.

Egeberg, E. (2007). *Minoritetsspråklige med særskilte behov: en bok om utredningsarbeid*. Oslo, Cappelen akademisk forlag.

Eriksen, T. H. and T. A. Sørheim (2006). *Kulturforskjeller i praksis: perspektiver på det flerkulturelle Norge*. Oslo, Gyldendal akademisk.

Fylling, I. and T. L. Handegård (2009). *Kompetanse i krysspress?: kartlegging og evaluering av PP-tjenesten*. Bodø, Nordlandsforskning.

Gilje, N. and H. Grimen (1993). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger: innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi*. Oslo, Universitetsforlaget.

Gitz - Johansen. (2009). Muligheter og barrierer i den flerkulturelle skole - om holdninger, motstand, pædagogik og anerkendelse. I Ringen, B.-K., O. K. Kjørven, et al. (2009). *Teacher diversity in diverse schools: challenges and opportunities for teacher education* (s: 391 - 409). Vallset, Oplandske bokforlag.

Gjervan, M., C. E. Andersen, et al. (2012). *Se mangfold!: perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelen damm akademisk.

Grimen, H (2010) Profesjon og kunnskap. I Molander, A og Terum L. I (red) *Profesjonsstudier* (s:71 - 86). Oslo: Universitetsforlaget.

Gule L (2010) Profesjon og flerkulturalitet. I Molander, A og Terum L. I (red) *Profesjonsstudier* (s: 233 - 250). Oslo: Universitetsforlaget.

Hammersley, M. and P. Atkinson (1996). *Feltmetodikk*. Oslo, Ad Notam Gyldendal.

Heggen K (2010) Profesjon og identitet. I Molander, A og Terum L. I (red) *Profesjonsstudier* (s: 321 - 332). Oslo: Universitetsforlaget.

Hjardemaal, F.(2002) Vitenskapsteori. I Kleven, T. A. (red) *Innføring i pedagogisk forskningsmetode. En hjelp til kritisk tolking og vurdering* (s. 28 -60). Oslo: Unniqub forlag.

Hofslundsengen, Hilde(2012). Språkstimulering for minoritetsspårklige barn i barnehagen.

Spesialpedagogikk, 09,4-13.

Honneth, A. (2006). *Kamp om anerkendelse: sociale konflikters moralske grammatik.* København, Hans Reitzels forlag.

Honneth, A. and L. Holm-Hansen (2008). *Kamp om anerkjennelse: om de sosiale konfliktenes moralske grammatikk.* Oslo, Pax.

Kleven, T. A. (2002). I Kleven T. A.(red.) *Innføring i pedagogisk forskningsmetode.* Oslo: Unipub forlag.

Kunnskapsdepartementet (2010). *Mangfold og mestring: flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet.* Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Kvale, S., S. Brinkmann, et al. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju.* Oslo, Gyldendal akademisk.

Kunnskapsdepartementet. Pedagogisk psykologisk tjeneste (2012)

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/tema/grunnopplaring/pedagogisk-psykologisk-tjeneste.html?id=699010>

Molander, A. og Terum L. I. (2010). Profesjonsstudie- en introduksjon. I Molander, A og Terum L. I (red) *Profesjonsstudier* (s. 13 - 28). Oslo: Universitetsforlaget.

Norge og Ø. Stette (2012). *Opplæringslova og forskrifter: med forarbeid og kommentarer 2012 : lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) : forskrifter til opplæringslova.* Oslo, PEDLEX norsk skoleinformasjon.

Nørgaard, B. (2005). Axel Honneth og en teori om anerkendelse. *Socialpædagogik* nr.16, 63-70.

Pedagogisk - psykologisk tjeneste (2012)Lokalisert 1. oktober 2012 på

Wikipedia:http://no.wikipedia.org/wiki/Pedagogisk-psykologisk_tjeneste)

Pettersen, K.-S. and E. Simonsen (2010). *Anerkjennelse og profesjon.* Oslo, Cappelen akademisk.

Pihl, J. (2005). *Etnisk mangfold i skolen: det sakkyndige blikket.* Oslo, Universitetsforlaget.

Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kausstudier.* Oslo, Universitetsforlaget.

Ringen, B.-K., O. K. Kjørven, et al. (2009). *Teacher diversity in diverse schools: challenges and opportunities for teacher education.* Vallset, Oplandske bokforlag.

Sand, S. (2008). *Ulikhet og fellesskap: flerkulturell pedagogikk i barnehagen*. Vallset, Oplandske bokforlag.

Sørheim, T. A. (2007). *Innvandrerfamilier med funksjonshemmed barn i møte med tjenesteapparatet*. Gyldendal Akademiske.

Spesialundervisning(2009) : *Veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.

Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. Bergen, Fagbokforlag.

Østberg S. (2009). Flerkulturalitet og profesjonsutdanning. I Ringen, B.-K., O. K. Kjørven, et al. (2009). *Teacher diversity in diverse schools: challenges and opportunities for teacher education* (s: 21 - 32). Vallset, Oplandske bokforlag.

Utdanningsdirektoratet.http://www.udir.no/Regelverk/artikler_regelverk/Spesialundervisning/2012. <http://www.udir.no/Regelverk/PP-tjenesten/Pedagogisk-psykologisk-tjeneste-serfsdfsdfs/>

Vedlegg 1

Informasjonsbrev

Informasjonsbrev om prosjektet ”*Det første møte mellom PP - rådgiver og flerspråklige familie*”

Masteroppgave for Anne Kristine Askeland, student ved Høgskolen i Hedemark.

Jeg kontakter deg i forbindelse med min masteroppgave. Her ønsker jeg og utforske ulike sider ved det første møte mellom PP - rådgivere og minoritetsspråklige familier.

Med et samfunn i forandring og en kompleks, kulturell og mangfoldig virkelighet stilles det større krav til tjenester som for eksempel PPT. Hensikten med undersøkelsen er å fange opp noen PP- rådgiveres erfaringer og refleksjoner i møte med minoritetsspråklige familie.

Noen spørsmål jeg ønsker å finne noen svar på i arbeid med masteroppgaven er:

1. Hva slags erfaring og opplevelse har PP – rådgiver i det ”første møte” med minoritetsspråklig familier?
2. Hvordan er PP – rådgivers *fagkompetanse* med på å legge føringer i samtale med minoritetsspråklig familier?
3. Hvordan deler PP- rådgiveren sin flerkulturelle erfaring, tanker og refleksjoner med resten av PPT?
4. Hva må til for at PPT skal få til et helhetlig systemrettet arbeid innad i organisasjonen?

Undersøkelsen går ut på at jeg foretar et intervju som blir en samtale om dine tanker og erfaringer om ditt møte med minoritetsspråklig familier.

Mitt spørsmål til deg er om jeg kan få ha et intervju deg om dette? Din leder er informert om at du deltar. Det er frivillig å være med og du har mulighet til å si nei til å delta og/eller trekke deg når som helst under veis, uten å begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg, vil informasjonen fra intervjuet med deg bli slettet.

Intervjuet vil bli tatt opp, slik at jeg får alle detaljer med når arbeidet skal arbeide videre med stoffet.

Alle opplysninger vil bli anonymisert. Før ferdigstillingen vil hver enkelt informant få lese igjennom min tolkning av deres opplysninger og den kontekst jeg har satt dette i. Forskningsprosjektet igangsettes når det er godkjent fra Personvernforbundet for forskning, Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste AS.

Vennligst ta kontakt dersom du har spørsmål til prosjektet eller forespørselen, tlf:95228313 eller via e-post:akask7@gmail.com.

Du må gjerne ta kontakt med min veileder for masteroppgaven ved høgskolen i Hedemark, Camilla Eline Andersen, e- post: camilla.andersen@hihm.no

Med hilsen

Anne Kristine Askeland, student ved masterstudiet” Tilpasset opplæring” ved Høgskolen i Hamar, under veiledning av Camilla Eline Andersen, Høgskolen i Hedemark

---

Vedlegg 2

Intervjuguide

Personlige opplysninger(anonymiseres i teksten)

---

a)Stilling og utdanning

b)Yrkesbakgrunn

c)Alder

Det første møte med PPT

---

a)Hva er hensikten med å ha det *første møte eller inntakssamtalen*?

b)Hvilke mål er satt opp for møte og hvordan forbereder du deg til samtalen?

c) Hvordan kontakter du familien før møte og hva legger du vekt på i en eventuell innkalling?

d)Har du utarbeidet en mal som du følger? Hvis du svarer ja, hvem har du utarbeidet malen sammen med?

e)Hvem er det som styrer møte?

f) Hva legger du vekt på i det første møte med familien?

g) Hva opplever du som vanskelig / ikke vanskelig i samtalen?

h)Hva tenker du i forhold til å informere foreldre om den utredningen du skal foreta, og hvordan gir du uttrykk for hva en utredning innebærer?

i) Er det en bestemt rutine hos dere i PPT å bruke tolk hvis det trengs i en samtale? Hvis du ikke bruker tolk, hva gjør du da?

---

j) **I opplæringsloven § 5.4** : *Tredje leddet i regelen gir PP- tjenesta plikt til å rådføre med eleven og /eller foreldra i arbeidet med å forme ut tilbod om spesialundervisning og å leggje stor vekt på synspunkta deira.*

Hvordan praksis har du som PP- rådgiver når det gjelder å rådføre deg med minoritetsspråklige foreldre med tanke på den spesialpedagogiske hjelpen/støtten?

h)) I veilederen til opplæringsloven s:49, **6.3.3 Samarbeid med eleven/foreldrene i forbindelse med skolens utredning**

Når noen har meldt fra til skolen/rektor om at det må vurderes om eleven har behov for spesialundervisning, begynner skolen sine undersøkelser om eleven har behov for spesialundervisning og eventuelt hva slags opplæring eleven har behov for .....osv.

Dette betyr at skolen, PP- tjenesten og vedtaksinstansen har ansvar for at samarbeidet med eleven og foreldrene blir ivaretatt på en god måte osv..Foreldrene skal involveres gjennom hele prosessen.

Hvordan ivaretar du som PP- rådgiver foreldrenes ønsker og på hvilken måte formidles dette til foreldrene?

Profesjonskunnskap

---

a) Hvilken *forforståelse* har du i møte med familien?

b) Hvordan tror du at din profesjonskunnskap påvirker samtalen?

c) Hva slags samarbeid har dere innad i teamet eller PPT som samlet organisasjon?

d) Hva har du av praksis og fagbakgrunn fra utdanningen din med tanke på flerkulutrell teori?

e) Hvordan rutiner har dere i PPT når det gjelder faglig utvikling om tema som for eksempel: Inntakssamtalen med flerspråklige foreldre?

f) Har du som PP- rådgiver et fora og lignende hvor du kan diskutere og reflektere rundt begreper som for eksempel: *Hvordan menneskers handlinger og væremåte kan forstås og forklares på bakgrunn av verdier i deres kultur?*

Anerkjennelse

---

a) Hva tenker du på når du hører begrepet anerkjennelse?

b) Hvordan kan du som PP- rådgiver møte familien med en anerkjennelse?

c) Hva gjør du for å skape tillit mellom familien og PPT?

d) Hva legger du i et godt foreldresamarbeid?

e) På hvilken måte jobber du med din erfaring og refleksjon etter en foreldresamtale? Har du mulighet for ”glasstak arbeid”?

f) Hvordan påvirker din egen kulturelle bakgrunn, dine verdier, normer og holdninger den første samtalen med minoritetsspråklige foreldre?

i) Hvilke etiske dilemmaer har du opplevd i forbindelse med ”det første møte”?

Samarbeid innad i PP-tjenesten

---

a) **I veileder til opplæringsloven 2.2 s:8 Gangen i en sak om spesialpedagogisk hjelp**

Fase 3 står det at PP- tjenesten har plikt til å rådføre seg med foreldrene i arbeidet med å utforme tilbud om spesialpedagogisk hjelp, skal legge stor vekt på synspunktene deres.

b) Hvordan går du fram eller hvilken praksis har du/dere i PPT med tanke på ”stor vekt på foreldrenes synspunkter”? *Her tenker jeg først og fremst på minoritetsspråklig familier.*

c) Har dere i PPT noen faste møter hvor dette er aktuelt å ta opp og diskutere i fellesskap?

d) På hvilken måte jobber PP-tjenesten med dette innad i tjenesten?

e) Er det andre ting du kunne tenke deg å ta opp, kommentarer eller lignende

- ✓ Jeg kan også komme med oppfølgingsspørsmål som oppfordre informanten til å presentere konkrete episoder eller eksempler i relasjon til generelle utsagn. Konkrete spørsmål kan bidra med å tydeliggjøre informantens meninger og holdninger(Thagaard, Tove. 2010)

Vedlegg 3

Samtykkeerklæring

Personene som inneholder, behandler og får innsyn i datamaterialet er underlagt taushetsplikt og all data vil bli behandlet konfidensielt.

Alle data som blir innhentet i undersøkelsen ” *Den første samtalen mellom PP – rådgiver og flerspråklige foreldre*” vil bli anonymisert og intervjuopptakene vil bli slettet ved avslutningen av prosjektet som avsluttes i mai 2012.

Jeg har fått informasjon om prosjektet og er villig til å delta:

Navn:

Dato: